

**'Communicatie is key, ook
voor kerkrentmeesters.'**

Lars Kramer

**'Fantastisch dat gemeenten
voor elkaar klaarstaan.'**

Esmeralda Mandemaker

**Binnenkijken bij
Hervormde Kerk**

Zegveld

**#Blik
vooruit!**

In dit nummer

- 5 Spitsvondig
- 6 Nieuws
- 10 Expert aan het woord
- 15 Zomerpuzzel
- 16 Toerusting
- 18 Do's & Don'ts
- 20 De stelling
- 22 VKB partners
- 26 Spiegelgesprek
Gerard en Bertus
- 28 Kom binnen!
Kijk rond in de kerk van Zegveld
- 32 Pilot TGKB: een update
- 35 Aan het loket
- 36 Wat kost een kerkelijke administratie?
- 37 Let's talk!
- 39 Column Alain Verheij
- 40 Verenigingsnieuws & agenda

Redactioneel #Blik vooruit!

De toekomst begint vandaag. En toch vinden we het vaak heel moeilijk om naar de toekomst te kijken. Niet zo gek natuurlijk, we weten helemaal niet wat de toekomst ons brengen gaat. Jezus zegt het ons zelf ook: "Wees dan niet bezorgd over de dag van morgen, want de dag van morgen zal voor zichzelf zorgen." (Mattheüs 6:34a)

Dat is natuurlijk een prachtige belofte: Jezus vertelt ons dat we mogen vertrouwen op de zorg van Zijn Vader. Maar het betekent niet dat onze eigen verantwoordelijkheden opzij geschoven worden.

In Lukas 14:28 lezen we dat ieder die een toren gaat bouwen toch ook vooraf berekent of hij wel genoeg geld heeft om zijn project ook te voltooien. Een tekst die veel wordt aangehaald als het gaat over het kerkrentmeesterlijk beheer. Beheren is niet met de dag leven en wel zien waar je uitkomt. Het is plannen maken met de blik vooruit, met het oog op de toekomst. Beheer en beleid zijn dus nadrukkelijk met elkaar verbonden.

Dat neemt natuurlijk nog niet de moeilijkheid daarvan weg, want we kunnen nu eenmaal niet in de

toekomst kijken. Toch zijn er wel degelijk handvatten, indicatoren en kengetallen te vinden in de huidige situatie, die helpen om een toekomstgericht beleid te maken. Dat is waar we als VKB Kerkrentmeesters al geruime tijd mee bezig zijn in de pilot Toekomstgericht Kerkbeheer. In dit nummer lees je een update van dit project en hoe we hier in het najaar een vervolg aan gaan geven.

In de Protestantse Gemeente Dronten werken ze al een flink aantal jaren naar grote tevredenheid met kengetallen. Lars Kramer vertelt erover in dit nummer.

Inspireerd geraakt om er ook mee aan de slag te gaan, maar weet je niet goed waar te beginnen of hoe het aan te pakken? Neem dan met ons contact op voor meer informatie of om deel te nemen aan de pilot. Want samen maken we ons sterk voor de kerk en de toekomst.

Wilnanda Hukom
Eindredacteur

Hoe verzeker je
de gewelven van
de eredienst?

donatus

verzekert kerken en monumenten

Nieuwsgierig? Ontdek meer op www.donatus.nl

**Wij helpen je kerk
digitaal samenwerken
met Microsoft 365!**

fjellet.nl/kb

Download de VKB App

Onze app is hét platform om vragen en kennis te delen met collega-kerkrentmeesters uit het hele land. Samen staan we sterk voor de kerk. Ook verschijnen regelmatig interessante artikelen, berichten en stellingen in de app. En natuurlijk ben je altijd als eerste op de hoogte van het laatste nieuws.

Meer informatie vind je op onze website:
www.kerkrentmeester.nl/vkb-app

Scan om te
downloaden

Ambtsvisie

Afgelopen april heeft een kleine meerderheid van de generale synode ingestemd met drie onderscheiden beroepsprofielen als voorgangers in een toekomstgerichte kerk, namelijk predikant, pastor en kerkelijk specialist. Op dit moment wordt in beeld gebracht wat de consequenties hiervan zijn voor opleidingsniveau, rechtspositie, beroepbaarheid en samenwerking. In het voorjaar van 2024 kan de synode dan een definitief besluit nemen over de ambtsvisie. Dat is een complexe materie en daarom is het goed om de probleemstelling, waar de ambtsvisie een oplossing voor moet bieden, nog eens te formuleren.

*Vertel eens,
Rik*

**"De oplossing
vraagt om meer
differentiatie en
flexibiliteit."**

Aanleiding voor deze discussie is het mozaïek van kerkplekken, dat de afgelopen jaren is ontstaan. Naast de traditionele kerkelijke gemeenten zijn nieuwe vormen van kerk-zijn ontwikkeld, zoals pioniersplekken en kerngemeenten. Er is derhalve behoefte aan meer differentiatie wat betreft de voorgangers naast de predikant. De kerkorde voorziet hier onvoldoende in. Desondanks heeft zich een praktijk ontwikkeld dat kerkelijk werkers met een hbo-opleiding toch bevoegd zijn om het Woord te verkondigen en de sacramenten te bedienen. Die kerkelijk werkers zijn te beschouwen als de flexibele schil binnen de PKN, terwijl hun rechtspositie en dus hun bevoegdheden niet goed zijn geregeld. Het is eigenlijk een rommeltje geworden, waar we ons als werkgever (en dat zijn wij als kerkrentmeesters) voor zouden moeten schamen.

Daar komt nog een praktisch probleem bij. De vergrijzing onder predikanten en kerkelijk werkers is zodanig dat rekening moet worden gehouden met een tekort aan voorgangers. Het

aantal (wijk)gemeenten daalt minder snel dan het aantal voorgangers dat met pensioen gaat.

Kerkrentmeesters zijn praktische mensen en minder begaan met ambts theologische discussies. Daarom pleiten wij voor een praktische oplossing van bovenstaande problematiek. En die oplossing vraagt om meer differentiatie en flexibiliteit. Dit betekent dat naast de academisch opgeleide predikant, pastores en kerkelijk werkers moeten worden toegelaten tot het geordende ambt en bevoegd worden om het Woord te verkondigen en de sacramenten te bedienen. Wat betreft de rechtspositie kiezen wij voor de kerkelijke rechtspositie omdat die door lagere premieafdrachten aanzienlijk goedkoper is dan de civielrechtelijke rechtspositie. Qua salariering ligt het voor de hand, dat als een pastor vanuit zijn hbo-achtergrond nog een 2-jarige master moet volgen om pastor te worden, hij of zij op dezelfde wijze wordt beloond als een predikant. Voor kerkelijk werkers met een hbo-opleiding geldt een lagere beloning.

Tenslotte, als VKB hebben wij ons altijd hard gemaakt voor de autonomie van kerkelijke gemeenten. Wij kunnen ons dan ook goed vinden in het besluit van de synode om bij de aanstelling van werkers en het kiezen van een beroepsprofiel de classis geen sturende en beslissende rol te geven. Kerkelijke gemeenten dienen zichzelf de vraag te stellen welke voorganger zij prefereren in relatie tot hun financiële mogelijkheden. Dat neemt uiteraard niet weg dat de classis een belangrijke regisserende rol kan spelen om de samenwerking tussen kerkelijke gemeenten te stimuleren en de diversiteit van voorgangers te bewaken.

Nieuws

Open Monumentendag 2023: Doe ook mee!

Dit jaar is het twintig jaar geleden dat het UNESCO verdrag voor de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed is gesloten. Daarom is dit jaar het thema 'Levend erfgoed' gekoppeld aan Open Monumentendag. We kunnen immaterieel erfgoed – oftewel levend erfgoed – omschrijven als de culturele gebruiken, tradities en ambachtelijke vaardigheden die mensen van huis uit hebben meegereggen, die zij zich eigen hebben gemaakt en die zij op hun beurt weer willen doorgeven. Dit immateriële erfgoed is – anders dan de stenen van een monument – voortdurend in beweging en verandert mee met de tijd én van beoefenaar tot beoefenaar.

Deze ambachten, tradities en gebruiken zijn vaak onbewust al aanwezig in de monumenten, maar worden dit jaar nóg zichtbaarder gemaakt tijdens Open Monumentendag.

Immaterieel erfgoed: dat zijn vandaag de dag ook steeds meer kerken en kerkdiensten: ze herbergen gewoonten en gebruiken, die lang niet altijd meer bij een grote groep inwoners bekend of vertrouwd zijn. Grijp dus de kans om tijdens de Open Monumentendag op 9 en 10 september het immateriële erfgoed van jouw monumentale kerk te laten zien, met bijvoorbeeld een rondleiding, een speurtocht door het gebouw, een openluchtdienst, een orgelconcert en/of orgelkids. Of ga eens het gesprek aan met gebruikers en gasten over de kansen voor het gebruik van je gebouw. En wist je trouwens dat zaterdag 9 september ook Nationale Orgeldag is? Meer informatie hierover vind je op: www.nationaleorgeldag.nl/.

Hoe kun je als kerk meedoen?

OPEN MONUMENTENDAG

Als je nog niet benaderd bent door een lokaal comité van de Open Monumentendag, ga dan naar de site van de landelijke monumentendag (www.openmonumentendag.nl/over-ons/de-comites/) en kijk bij 'naar welk comité ben je op zoek' voor de gegevens in jouw woonplaats en neem contact met hen op.

Lukt dat niet, dan kun je je ook altijd melden bij www.openmonumentendag.nl en dan kijken zij naar een mogelijke koppeling. Medio augustus plaatsen wij op onze website aanvullend materiaal hoe je als kerk meer uit deze open monumentendag kunt halen: www.kerkrentmeester.nl/openmonumentendag2023.

Lees meer over de Open Monumentendag op 9 en 10 september

Energie voor Kerken

Regelmatig bereiken ons vragen over het collectief van Energie voor Kerken. Energie voor Kerken wordt uitgevoerd door Hellemans Consultancy, die dit al vele jaren naar tevredenheid heeft ingevuld en collectief zo tegen een scherp tarief groene energie kon leveren. De participanten, dus de kerken, worden als opdrachtgever in het collectief vertegenwoordigd door drie leden uit het CIO-K (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, onderdeel kerkelijke gebouwen). In het CIO-K werken 31 kerkgenootschappen samen om de ontwikkelingen vanuit de overheid met elkaar te bespreken. Namens de Protestantse Kerk in Nederland is er een aantal vertegenwoordigers in het CIO-K, waaronder een vertegenwoordiger namens de VKB.

De afgelopen maanden hebben we als VKB het dossier rondom de energieprijzen en het collectief nauwlettend gevolgd. Daarin is ook de rol van Energie voor Kerken/Hellemans niet onopgemerkt gebleven. Met name de tijdige communicatie aan de participanten liet te wensen over. Achter de schermen is daarom ook door het CIO-K de nodige druk op Hellemans uitgeoefend om de ontwikkelingen beter te communiceren.

Naar aanleiding van die druk is er op 9 maart een uitgebreide sessie door Hellemans georga-

niseerd, waarin ze niet alleen communicatieve beterschap beloofden, maar ook de tarieven over 2023 en tevens de inkoopstrategie voor 2024 en 2025 hebben toegelicht. De afgelopen periode is wederom aangedrongen op het vasthouden van die verbeterde communicatie.

Helaas hebben we opnieuw moeten constateren dat Hellemans tot eind juni de ingeslagen weg niet heeft vervolgd. Opnieuw hebben we via het CIO-K gevraagd om de communicatie structureel te verbeteren. Hellemans heeft toegezegd dat zij dit gaan doen. We gaan dat uiteraard kritisch volgen.

Op inhoud is nu de leverancier voor 2024 en 2025 voor het collectief bekend, namelijk Greenchoice (energievoorkerken.nl/wp-content/uploads/sites/10/2023/06/Nieuwsflits24-Juni2023-Nieuweleverancier.pdf). Dat het aantal aanbieders die het collectief van Energie voor Kerken wilde overnemen in deze markt beperkt is, mag iedereen duidelijk zijn. We blijven uiteraard ook de inhoud, als de tarieven komende maanden bekend worden, via onze vertegenwoordiging in het CIO-K volgen en in Dordrecht krijgen we graag signalen over zaken die er spelen (of wanneer het toch aan duidelijke communicatie ontbreekt).

Ga naar de themapagina Kerk en Energie

Handige weblinks voor verduurzamingsplannen

Hoewel de energieprijzen niet meer de recordhoogte van zomer 2022 kennen, houdt het vraagstuk van energie besparen en tegelijk verduurzamen nog steeds veel kerkrentmeesters bezig. En met name hoe de benodigde financiering ervoor te vinden. Geregeld worden we als VKB hier ook over bevraagd.

Een startpunt kan zijn het terugluisteren van onze podcast met Benno Oosterom van VKB-Partner DODUVA (www.kerkrentmeester.nl/podcast). Benno legt hier stapsgewijs uit wat je als kerk allemaal kunt doen aan besparingen en investeringen.

Voor de laatste stap is best wat geld nodig. Daarom zijn er ook diverse regelingen beschikbaar gekomen, maar die verschillen lokaal en provinciaal sterk. Een aantal handige websites kan behulpzaam zijn bij het uitzoeken van wat er mogelijk is. We hebben ze op een rij gezet op onze themapagina Kerk en Energie (zie: www.kerkrentmeester.nl/kerk-en-energie/).

Banken en regeldruk

Op 31 mei kwam ineens directeur Joost Schelling op het NOS acht-urjournaal voorbij. Aanleiding daarvoor was de aangekondigde versoepeling door de Nederlandse Vereniging van Banken inzake de Wwft (Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme) en de strenge toets die banken mede in het kader van deze wet aan stichtingen, verenigingen en kerken opleggen. Door gerichte sectorstandaarden wil men de druk bij bonafide organisaties omlaag brengen (zie ook: www.nvb.nl/nieuws/minder-klantimpact-door-nvb-standaarden-voor-risicogebaseerd-witwasonderzoek/).

Door de NOV, het CIO-K en diverse kerken en organisaties is hiertoe opgeroepen. Als VKB zijn we dan ook blij met deze aangekondigde verbetering. Maar nu komt het wel aan op de wijze waarop dit door de individuele banken wordt toegepast. Daarom willen we u vragen om signalen waarin u in het bancaire circuit vastloopt aan ons te blijven melden. Zo kunnen we, indien nodig, de toegenomen regeldruk voor kerken en hun vrijwilligers blijvend onder de aandacht brengen.

Over deze toegenomen regeldruk voor vrijwilligersorganisaties is onlangs ook een brief aan de Tweede Kamer gestuurd, waarin duidelijk werd dat sommige organisaties (wederom ook vaak kerken, vooral als ze over eigen personeel beschikken) met soms meer dan 100 verschillende regelingen en wetten te maken krijgen.

In 2022 is op verzoek van de Tweede Kamer en in opdracht van het ministerie van VWS een onderzoek naar deze regeldruk uitgevoerd. Ook de kerken zijn hierop nadrukkelijk bevraagd. Aan het onderzoek werkten onder andere het CIO-K en de VKB mee. De verantwoordelijk minister komt, nadat ze later dit jaar de sector gesproken heeft met voorstellen om deze regeldruk te verminderen.

Meer informatie en onderzoeksrapport

Verandering voor aanleveren uitbetaalde bedragen aan derden (UBD)

De belastingdienst gaat per 1 april 2024 voor het aanleveren van uitbetaalde bedragen aan derden (UBD) geheel over op eHerkenning. Gemeenten die in het voorbije jaar UBD bij de belastingdienst gemeld hebben, hebben hier onlangs bericht over gekregen. Daar staat ook in hoe u de overstap kunt maken. Het is belangrijk om als gemeente op tijd te starten met het aanvragen van eHerkenning.

Lees het gehele bericht op onze website: www.kerkrentmeester.nl/verandering-voor-aanleveren-uitbetaalde-bedragen-aan-derden/

Aanpassing pacht prijzen 2023

Onlangs zijn de maximale pacht prijzen voor 2023 vastgesteld. Deze zijn per 1 juli jongstleden van kracht geworden, waardoor het mogelijk is om per eerstvolgende vervaldatum de pacht prijzen aan te passen. In de meeste gevallen zal dit inhouden dat de nieuwe pacht prijs wordt gefactureerd op 1 november 2024 aangezien doorgaans achteraf wordt betaald. De verschillen per regio zijn wederom groot.

Lees het gehele nieuwsbericht met een overzicht van de pacht prijzen per regio op onze website (zie: www.kerkrentmeester.nl/aanpassing-pachtprijzen-2023/).

Bottom-up kerk: zijn waar twintigers zijn

Tabitha van Krimpen, (25 jaar) was actief als Jonge Theoloog des Vaderlands. Van Krimpen is opgeleid als theoloog en bedrijfskundige, een redelijk zeldzame combinatie. Juist vanuit deze combinatie hebben we als redactie haar gevraagd, om samen met Alain Verheij, om en om een gastcolumn in Kerkbeheer te schrijven. Op die manier hopen we dat zij ons weet te inspireren om met een frisse blik naar kerk, geloof en organisatie te kijken.

Zij presenteerde op 1 juni haar boek: 'Bottom-up kerk: zijn waar twintigers zijn'. Dit boek is zeker voor bestuurders in de kerk, dus ook kerkrentmeesters, het lezen waard. We namen als VKB Kerkrentmeesters de proef op de som en lichten alvast wat waardevolle aspecten uit haar nieuwe boek uit.

Scan en lees de recensie:

In gesprek met Lars Kramer

Sturen op kengetallen

“De cijfers gingen meer en op een andere manier spreken.”

Lars Kramer

In de pilot toekomstgericht kerkbeheer wordt aan de hand van kengetallen met gemeenten nagedacht over het beheer in hun gemeente. Een van onze nieuwe bestuurders, Lars Kramer, werkt in zijn gemeente, de Protestantse Gemeente Dronten, al een flinke tijd met kengetallen. Hij vertelt graag over zijn ervaringen hiermee.

TEKST WILNANDA HUKOM BEELD WILLEM JAN DE BRUIN FOTOGRAFIE

Jullie hebben in de Protestantse Gemeente Dronten al behoorlijk wat ervaring opgedaan met het sturen op kengetallen. Wat was de aanleiding voor jullie om dit te gaan doen?

“De aanleiding was een artikel in het magazine Kerkbeheer jaren geleden. Daar ging het toen nog niet over kengetallen, maar over nadenken over de vraag hoe je toekomstgericht kerk kunt zijn. Wat ik bemerkte is dat mensen de cijfers wel begrijpen, maar niet exact weten waar die getallen voor staan en wat we daar uiteindelijk uit kunnen halen. Als je over toekomstgericht kerk-zijn na wilt denken, dan moet je ook met elkaar vaststellen welke kengetallen voor jouw gemeente belangrijk zijn. Een van de kengetallen die wij in Dronten belangrijk vinden, is hoeveel procent van onze Actie Kerkbalans wij aan pastoraat willen besteden. Je maakt prognoses over wat de Actie Kerkbalans in de toekomst gaat doen en van daaruit kun je ook bekijken wat dat betekent voor het pastoraat. En andersom werkt het ook: als je het pastoraat op peil wilt houden, dan weet je ook hoeveel geld je van de Actie Kerkbalans nodig hebt.”

Hoe hebben jullie het proces tot die kengetallen aangepakt?

“In eerste instantie heb ik de kengetallen in ons college van kerkrentmeesters besproken. Daar hebben we ongeveer 20 kengetallen gedefinieerd. Die hebben we in de kerkenraad besproken en toen bleken het er echt te veel te zijn. Uiteindelijk zijn we uitgekomen op 5 kengetallen die belangrijk zijn. Dat gaat dan om vragen als: welk percentage van onze

inkomsten willen we aan pastoraat besteden; en welk deel besteden we maximaal aan gebouwen? Je stelt een minimum en een maximum vast. Zo kom je tot een evenwichtige conclusie en dan kun je ook een meerjarenraming in dat perspectief plaatsen. Je weet welke kengetallen er nog niet voldoen aan de door jou gestelde norm, zodat je weet op welke aspecten je moet gaan sturen. Als je kijkt naar euro's is dat veel moeilijker.”

In de communicatie richting de kerkenraad bleken die 20 kengetallen te veel. Hoe verliep verder die communicatie met de kerkenraad?

“Wat ik bemerkte, is dat op het moment dat wij in de kerkenraad met die kengetallen aan de slag gingen, de cijfers ook meer, en op een andere manier, gingen spreken. Ze begrepen dat het er niet over gaat hoeveel wij met de Actie Kerkbalans ophalen en hoeveel we in absolute euro's uitgeven aan pastoraat, maar om welke verhoudingen wij van belang vinden. Je bekijkt de cijfers vanuit het licht van wat je als gemeente belangrijk vindt. Het was ook duidelijker voor ze.”

“Later heb ik die cijfers ook in de presentaties op de gemeenteavond meegenomen en daar merkte ik dat onze gemeenteleden in één keer begrepen waar we nu als gemeente staan. Ze hebben nu een veel beter beeld van de gemeente: wat we belangrijk vinden, waar er nog ruimte is en waar we op de kosten moeten gaan letten. En dat helpt zowel bij het maken van toekomstig beleid, als bij een verantwoording van je jaarrekening.”

Als je het op deze manier ingeregeld hebt, kan ik me voorstellen dat het als college ook veel gemakkelijker wordt om het reilen en zeilen van de gemeente in de gaten te houden.

"Ja, dat klopt, maar je hebt wel mensen nodig die de kengetallen kunnen opstellen en ze kunnen interpreteren. Aan de ene kant is het inderdaad zo dat het makkelijker wordt. Aan de andere kant moet je ook veel tijd erin steken. Communicatie is key, ook voor kerkrentmeesters. Wat gebeurt er nu in onze gemeente? Wat vinden we als kerkenraad belangrijk en hoe kan het college daar ondersteunend aan zijn? Ik denk dat je communicatie duidelijker wordt naar de gemeente toe, en dat gemeenteleden ook meer betrokken worden door te werken met kengetallen."

"Je communicatie naar de gemeente wordt duidelijker door te werken met kengetallen."

De grootste investering in tijd zit dus in het opzetten van die kengetallen. Jullie hebben in Dronten mensen die daar thuis in zijn. Stel, een gemeente heeft die mensen niet en ze willen toch aan de slag met kengetallen, zouden ze dan van buitenaf hulp kunnen inschakelen?

"Ja, binnen de VKB zijn we natuurlijk ook bezig om die kengetallen beter te verwoorden, te bekijken welke je zou kunnen gebruiken. En ik denk dat je dan ook bij de VKB terecht moet kunnen voor mensen die kennis hebben, die het ook in hun eigen gemeente hebben geïmplementeerd, om te weten hoe dat nu precies gaat werken. Tegelijk heb je ook wel mensen nodig die weten hoe het precies zit in de gemeente, die jouw kerkelijke organisatie goed kennen, niet alleen mensen die kennis van kengetallen hebben."

In eerste instantie lijken die kengetallen puur over financiële getallen te gaan. Welke andere aspecten betrekken jullie daar nog meer bij?

"Een van de dingen die wij ook jaarlijks rapporteren is wat de leeftijdsopbouw van onze gemeente is, wat de Actie Kerkbalans over de verschillende leeftijdscategorieën doet. Daarover kun je ook verwachtingen voor de toekomst uitspreken. Dus het gaat niet alleen over financiële kengetallen, maar ook om hoeveel pastorale eenheden je hebt, hoe je gemeenteopbouw eruit ziet. Heel veel data is gewoon publiekelijk te benaderen. Hoe ziet je lokale dorp of stad eruit? Hoe ziet de leeftijdsopbouw van de landelijke kerk eruit? Daar kun je vergelijkingen mee trekken. Zijn wij een jongere gemeente, of een oudere? Hoe verhouden wij ons tot de burgerlijke gemeente? Die informatie kun je zowel voor het maken van je toekomstig beleid gebruiken, als ook om een beeld geven van je

gemeente. Soms kun je met cijfers aantonen waarom bepaalde keuzes van belang zijn, als je bijvoorbeeld een verouderde gemeente hebt en daarom de keuze maakt om juist in het ouderenpastoraat te investeren. Dus demografische gegevens helpen ook bij het maken van keuzes en het meenemen van je gemeente daarin."

Wat is de eerste stap die kerkrentmeesters kunnen en moeten zetten als ze aan de slag willen met kengetallen in hun gemeente?

"Eerst moeten zij kijken welke randvoorwaarden belangrijk zijn voor hun lokale gemeente. Vervolgens kun je dan ook kijken of er gemeentes in je omgeving of binnen de VKB zijn, die je daarmee op weg kunnen helpen, omdat zij al bezig zijn geweest met die kengetallen. Leer van anderen, want soms vraagt het veel investering om na te denken welke kengetallen je wilt hebben, terwijl anderen dat misschien al voor je gedaan hebben en je daar gewoon op aan kunt sluiten. Ga niet terugkijken hoeveel ergens aan besteed is, maar denk na hoeveel je er in de toekomst aan wilt besteden. Bepaal eerst je grenzen en ga dan kijken of je die getallen ook boven tafel krijgt."

Je bent ook nieuw bestuurslid van de VKB. Wat heeft je gemotiveerd om in het landelijke bestuur te gaan?

"Ik was verrast toen ik als gast de eerste vergadering bij de VKB meemaakte over welke onderwerpen ze daar allemaal bespraken en hoe intensief de bestuursleden daarmee bezig zijn. Dat heeft mij ook wel die extra motivatie gegeven om volmondig 'ja' te zeggen tegen het bestuurslidmaatschap. En toen ik hoorde dat de VKB zich ook bezighoudt met kengetallen, dacht ik: hier heb ik wel toegevoegde waarde, omdat ik daar in Dronten natuurlijk ook mee bezig ben."

Wat is, in je rol als bestuurslid, volgens jou het belangrijkste thema voor kerkrentmeesters dat op de agenda staat?

"Het belangrijkste thema is denk ik dat we er voor de lokale kerkrentmeesters zijn, dat we het expertisecentrum voor hen zijn en dat we ook meehelpen om naar die toekomst te kijken. Tenminste, dat zal ik vanuit mijn rol doen met het oog op toekomstgericht kerkbeheer. Ik denk dat dat echt van belang is. Kerkrentmeesters merken ook dat kerkenraden, gemeentes kleiner worden, inkomsten onzeker zijn. Terwijl ze, met meer inzicht, kunnen inzien dat de toekomst niet alleen maar is wat we in het verleden hebben gezien. Dat stabiliseert zich ook en dan kunnen we ook gewoon weer vooruit kijken. Als je weet waarop je kan sturen en als je in beeld hebt voor welke uitdagingen je staat met elkaar, dan denk ik dat daarmee zowel kerkrentmeesters, als uiteindelijk via die kerkrentmeesters ook kerkenraden geholpen zijn. Ik hoop dat ik iets kan bijdragen met mijn ervaring op dit gebied."

Lars Kramer maakt al 12 jaar deel uit van het college van kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente Dronten.

Voorheen werkte hij als financieel eindverantwoordelijke bij een consultancybedrijf, waar hij ook betrokken was het het opstellen van kengetallen, de zogenaamde KPI's.

In 2020 is hij gestart met een studie Theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit.

Beluister het gehele gesprek als podcast #9

schaapsound

Grote Kerk Nijkerk

LED DISPLAYS, KERK-TV EN GELUID

DRAADLOZE BEDIENING VAN GELUID EN KERK-TV

KERKGELUIDSINSTALLATIES | PRESENTATIE/KERKTV

AKOESTIEK | NETWERK/WIFI | VERLICHTING | DOMOTICA

Zwolle | Ridderkerk | Roermond

www.schaapsound.nl

LAKERVELD
Ingenieurs & Architecten

Markt zijn we bereid om u te helpen met het behouden van de Groot, Grote & Dierckx

**Nieuwe huisstijl en website voor
Lakerveld Ingenieurs & Architecten.**

Wij slaan de bladzijde om naar een volgend hoofdstuk! Een nieuwe huisstijl en website maken ons bureau herkenbaar en klaar voor de toekomst. Bekijk welke projecten wij de afgelopen jaren hebben uitgevoerd op onze vernieuwde website.

LAKERVELD-NOORDELOOS.NL

Lakerveld
ingenieurs- & architecten

ERKENDE REGISTRATIEKAMER
ARCHITECTEN 2000
ERM

Beluister onze podcast

Dé kennispodcast voor kerkrentmeesters en iedereen die zich met kerkbeheer bezighoudt, waarin wij kennis verzamelen en delen met onze luisteraars. Met in elke aflevering een gast die zelf een duit in het zakje doet. In ongeveer 30 minuten praten we je bij over een onderwerp, zodat je zelf direct aan de slag kunt.

Beluister de podcast via Spotify of onze website:
www.kerkrentmeester.nl/podcast

Logiquiz

Vijf gemeenten gaan aan de slag met hun toekomstige beleid. Maak de puzzel en kom erachter welke acties elke gemeente doet.

		Gebouwen					Mensen in dienst					Missionaire acties				
		Gebouw huiskamer van de samenleving	Groene kerktuin	Multifunctioneel gebruik met SKIN-gemeente	Orgeladvies	Pastorie verduurzamen	Barista in dienst	Commercieel beheerder	Regionale predikant in dienst	Stellen pionier aan	Vrijwilligers in het zonnetje zetten	Dorpskerkenbeweging	Inloopcafé	Kliederkerk	NKP-onderzoek	Regionale samenwerking
Gemeenten	Goudkust															
	Stillenstreek															
	Kerkrentmeestersplein															
	Tieneroord															
	Heldeneiland															
Missionaire acties	Dorpskerkenbeweging															
	Inloopcafé															
	Kliederkerk															
	NKP-onderzoek															
	Regionale samenwerking															
Mensen in dienst	Barista in dienst															
	Commercieel beheerder															
	Regionale predikant in dienst															
	Stellen pionier aan															
	Vrijwilligers in het zonnetje zetten															

Bekijk het aanbod in de VKB Academy

1. De gemeente die een pionier aanstelt, investeerde niet in een kliederkerk of inloopcafé.
2. Heldeneiland zet haar vrijwilligers in het zonnetje.

3. Na deelname aan een webinar van de VKB Academy is er in Stillenstreek een barista in dienst.
4. De gemeente die een commercieel beheerder in dienst neemt, doet mee aan een regionale samenwerking.

5. Goudkust kiest niet voor deelname aan de dorpskerkenbeweging of het NKP-onderzoek.
6. Vanwege het 50-jarig jubileum van Actie Kerkbalans in 2024 start Tieneroord dit jaar extra vroeg met de voorbereidingen. Ter inspiratie luisteren ze podcast #6 met Nico van Splunter. Van de opbrengsten verbouwen ze hun kerkgebouw tot huiskamer van de samenleving.
7. Kerkrentmeesterplein geeft hun vrij beschikbaar vermogen niet uit aan een groene kerktuin, maar kiezen voor de organisatie van een kliederkerk.

Beluister ook de podcast

Download ook de VKB App

8. Na het lezen van *Werkzaam Vermogen*, verduurzaamt een gemeente de pastorie en neemt vervolgens ook deel aan de dorpskerkenbeweging.
9. Na advies in de VKB App wordt er op Heldeneiland samen met een SKIN-gemeente een gebouw multifunctioneel gebruikt.

Vul ook in welke acties in jouw gemeente goed zouden passen

		Gebouwen					Mensen in dienst					Missionaire acties				
		Gebouw huiskamer van de samenleving	Groene kerktuin	Multifunctioneel gebruik met SKIN-gemeente	Orgeladvies	Pastorie verduurzamen	Barista in dienst	Commercieel beheerder	Regionale predikant in dienst	Stellen pionier aan	Vrijwilligers in het zonnetje zetten	Dorpskerkenbeweging	Inloopcafé	Kliederkerk	NKP-onderzoek	Regionale samenwerking
Gemeenten	Goudkust															
	Stillenstreek															
	Kerkrentmeestersplein															
	Tieneroord															
	Heldeneiland															
	Jouw gemeente															

De oplossing controleren?
Kijk dan op kerkrentmeester.nl/logiquiz

Gemeenten komen met hulp van Solidariteitskas meer tot bloei

Een financiële functie had ze nooit bedacht. Toch voelt predikant Esmeralda Mandemaker zich op haar plek als voorzitter van de commissie Steunverlening van de Protestantse Kerk. “Het is prachtig om gemeenten met hulp van subsidie uit de Solidariteitskas meer tot bloei te zien komen.”

TEKST TINEKE VAN DER STOK BEELD NIENKE VAN DENDEREN FOTOGRAFIE

Dinsdagmiddag, een zonnige vergaderzaal in het kantoor van de Protestantse Kerk in Nederland, in Utrecht. Hier worden vanmiddag besluiten genomen over subsidieaanvragen die lokale protestantse gemeenten hebben ingediend bij de commissie Steunverlening van de Protestantse Kerk. Voorzitter Esmeralda Mandemaker heeft er zin in. “Iedereen is er, dus we kunnen aan de slag,” klinkt het enthousiast aan het hoofd van de vergadertafel.

Voeten in de klei

Drie jaar is Esmeralda Mandemaker nu voorzitter van de commissie Steunverlening. Deze commissie – die bestaat uit vrijwilligers – beoordeelt aanvragen voor subsidies uit de Solidariteitskas van de

Protestantse Kerk. In september 2020 nam ze het stokje over van Nico Belo. “Iemand wees me op de vacature en ik dacht ‘als hij denkt dat dit iets voor mij is, dan wil ik me daar wel in verdiepen’. Ik ben predikant en geen financieel deskundige, maar vond het hoog tijd om meer te weten over subsidieverstreking.” Haar taken voor de commissie Steunverlening doet ze naast haar werk als gemeentepredikant in Noordwijkerhout en De Zilk. Die combinatie vind Mandemaker prettig. “Ik ken de context van de lokale gemeente. Ik sta zelf met mijn voeten in de klei en ken de uitdagingen waar gemeenten in deze tijd mee te maken hebben.”

Groei van gemeente

Deze middag buigen de commissieleden zich over 15 nieuwe subsidieaanvragen van lokale gemeenten. Van gebouwensubsidie tot een financiële aanvraag voor een fusietraject tussen kleine gemeenten: er passeert veel de revue. De commissie bekijkt of de aanvragen in aanmerking komen voor een financiële bijdrage uit de Solidariteitskas. “Het bureau Steunverlening behandelt zo’n 130 subsidieaanvragen per jaar,” vertelt projectmedewerker Erik Vink. “Lokale gemeenten die subsidie aanvragen sturen ons – wanneer gevraagd – hun projectplan, begroting, beleidsplan, meerjarenraming en andere financiële stukken. Het bureau beoordeelt de aanvragen op inhoudelijke en financiële aspecten, passend binnen de criteria van de aangevraagde

subsidie. Financiële steun uit de Solidariteitskas is altijd tijdelijk en helpt lokale gemeenten, bij wie voldoende financiële middelen ontbreken, om een goed plan te realiseren of om het toekomstperspectief te verbeteren.”

Naar elkaar omzien

De Solidariteitskas van de Protestantse Kerk is geld van gemeenten voor gemeenten. “Jaarlijks komt een bedrag ter beschikking van waaruit wij subsidies kunnen verlenen,” vertelt Mandemaker. “Dit geld wordt opgebracht door alle belijdende leden van onze kerk. Vervolgens komt het ten goede aan gemeenten die het nodig hebben. Het is prachtig dat we op deze manier naar elkaar omzien, als lichaam van Christus.”

Alleen aanvragen die aan alle voorwaarden en criteria voldoen komen op de vergadertafel van de commissie Steunverlening. “Dat is te danken aan het goede voorwerk dat de collega’s van bureau Steunverlening doen. Het gebeurt maar zelden dat een aanvraag terug moet naar de tekentafel.”

De Solidariteitskas van de Protestantse Kerk is geld van gemeenten voor gemeenten.

Solidair geld

Waar vragen lokale protestantse gemeenten zoal subsidie voor aan? “Het gaat niet alleen om gebouwensubsidies of een bijdrage in de pastoraatskosten,” vertelt Mandemaker. “Steeds meer aanvragen hebben betrekking op een bijdrage in de begeleidingskosten van fusietrajecten tussen krimpende gemeenten, maar ook voor gemeenten die zichzelf beter willen leren kennen, bijvoorbeeld door het onderzoek Nieuw Kerkelijk Peil. Ook aan jeugdwerk, kleine missionaire projecten en IZB-focustrajecten wordt regelmatig subsidie verleend.” De toegekende bedragen zijn heel verschillend. “Dat gaat van een paar honderd euro voor een klein initiatief tot tienduizenden euro’s voor een groot project,” legt Esmeralda Mandemaker uit. “Voorwaarde is dat gemeenten zelf ook bijdragen in de kosten, we subsidiëren nooit het hele projectbedrag.” Logisch, vindt ze. “Met solidair geld moet je heel goed omgaan.”

Gods leiding

Het meest verrassende aan dit werk vindt ze de spirituele kant ervan. “We zijn steeds bezig met de vraag ‘hoe dient dit de kerk, en het evangelie?’ Bovendien klinken door alle subsidieaanvragen heen de verhalen van lokale protestantse gemeenten.” Mandemaker is onder de indruk van de vele initiatieven. “Mensen werken keihard om mooie dingen te organiseren voor hun kerk. Dat brengt echt iets teweeg in een gemeenschap.”

Er is ook een andere kant: kerken die in zwaar weer verkeren. “Dat is schrijnend. Zo’n gemeente willen we verder

helpen. Dan biedt een subsidieverstreking nieuwe kansen. Het is mooi dat ons werk hieraan bijdraagt. Daar ervaar ik Gods leiding in. Stiekem denk ik dan weleens: Zie je wel, de heilige Geest waait, ook nu.”

Webinars

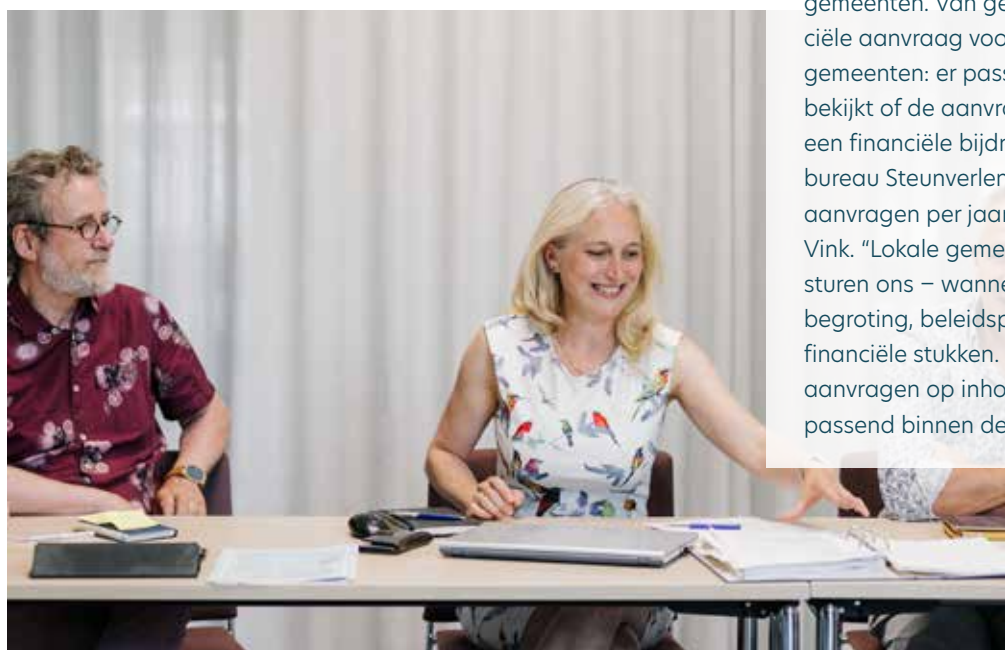
Steeds meer protestantse gemeenten weten de Solidariteitskas te vinden. De afgelopen jaren zijn de subsidiemogelijkheden meer onder de aandacht gebracht. Dat gebeurt bijvoorbeeld door het geven van webinars, samen met VKB Kerkrentmeesters. Het is nodig om de subsidiemogelijkheden binnen de kerk op het netvlies van ambtsdragers te houden, vindt dominee Mandemaker. “De kerk wordt kleiner, ambtsdragers wisselen en kennen ook niet altijd de mogelijkheden. Het is belangrijk dat gemeenten weten dat je voor allerlei zaken bij ons terecht kunt.”

Tot bloei komen

De Solidariteitskas is een prachtig instrument binnen de kerk, vindt Mandemaker. “Het is fantastisch dat gemeenten voor elkaar klaarstaan. Of je nu klein bent of groot, je kunt op steun rekenen van andere gemeenten. Samen zijn we het lichaam van Christus. Met elkaar hebben we de verantwoordelijkheid om kerk te zijn en het evangelie uit te dragen. Gemeenten komen meer tot bloei, soms op plekken waar het Woord verstomd leek.”

Solidariteitskas: van gemeenten, voor gemeenten

Gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland dragen bij aan de Solidariteitskas, met een vast bedrag per belijdend lid per jaar. Iedere protestantse gemeente die financiële steun nodig heeft of geld om een vernieuwend plan uit te voeren, kan subsidie aanvragen bij de Solidariteitskas. Meer informatie via protestantsekerk.nl/solidariteitskas.

Do's & don'ts

Meerjarenramingen opstellen

TEKST JOOST SCHELLING EN BELEIDSONDERSTEUNERS CCBB **BEELD** ADOBE STOCK

Do's

Meerjarenraming

Misschien een open deur, maar toch hier als eerste 'do': stel een meerjarenraming op. Juist in aanloop naar een nieuwe begroting voor komend jaar, of rond het opstellen van een beleidsplan is het goed om een integrale meerjarenraming te maken. Zo'n meerjarenraming biedt je geloofsgemeenschap of diaconie inzicht in: financiële gevolgen van beleidskeuzes en hervormingen of aanpassingen; sturingsmogelijkheden op pastoraat, eredienst, personeel en vastgoed; de (toekomstige) financierbaarheid van het gemeentewerk; en (on-)rendabele projecten of activiteiten.

Uitgangspunten

Stel een lijst met uitgangspunten of beleidskeuzes op, die je vanuit de meest recente jaarrekening vervolgens gaat begroten. Actualiseer jaarlijks deze uitgangspunten op basis van gebeurtenissen, trends en ontwikkelingen. Meevalende inkomsten uit geldwerving of een tussentijdse vacature zorgen veelal voor een ander toekomstbeeld.

Niet één, maar meerdere

Maak niet één, maar meerdere meerjarenramingen. Zorg altijd (ook) voor een scenario 'nul' wanneer we niets doen, naast de ramingen met de beschikbare

keuzes, die erin verwerkt zijn. Drie tot vier scenario's zijn genoeg om de gevolgen in kaart te brengen.

Onderhoudsvoorziening

Voer onttrekkingen aan de onderhoudsvoorziening ook op. Vaak worden de dotaties aan de onderhoudsvoorziening al meegenomen, maar blijven de onttrekkingen en de ontwikkeling van de bestemmingsreserves buiten beeld. Neem deze ook mee in de totale raming. Wanneer je dit niet doet, krijg je meestal een (te) positief voorgespiegelde liquiditeitsontwikkeling. Overigens, het is van belang dat de onderhoudsvoorziening gebaseerd is op een passend meerjarig onderhoudsplan.

Vereenvoudiging

Zorg voor een vereenvoudigd overzicht van de meerjarenramingen zodat je met kerkenraad en/of gemeente het gesprek erover kunt voeren. Kijk naar de trends.

FRIS

Maak ook voor de meerjarenramingen gebruik van FRIS, zodat je allerlei faciliteiten die het programma bezit kunt benutten. Wanneer je hiervan gebruik maakt, dan kun je (jaarlijks) in FRIS de begroting voor het komende jaar afsplitsen en als in te dienen begroting gebruiken.

Don'ts

Niet zomaar

Start niet 'zomaar' met het maken van een meerjarenraming. En neem ook niet zomaar de door FRIS aangegeven prognoses over. Kijk voor de toekomstige ontwikkeling opbrengsten levend geld breder dan de historische ontwikkeling, maar ook vanuit de leeftijdsopbouw van de gemeenteleden en het geefgedrag van de vrijwillige bijdrage per leeftijdscategorie. Daaruit kan mogelijk een ander beeld ontstaan over de toekomstige ontwikkeling.

Herwaarderingen en koersverliezen

Neem in je meerjarenraming geen herwaarderingen of koersverliezen op. Voer balansmutaties alleen op bij daadwerkelijke bestedingen en/of ontvangsten.

Cijferbrij

Presenteer de meerjarenraming niet als DE waarheid. En wees ook niet te gedetailleerd, beperk je tot de hoofdlijn, zeker in gesprekken met kerkenraad en gemeente kan een 'cijferbrij' elk gesprek doen verstommen of juist irritatie opwekken.

Doemscenario's en luchtkastelen

Maak geen doemscenario's, maar bouw ook geen luchtkastelen. Begroot realistisch, desnoods bij grote onzekerheden met duidelijke bandbreedten of meerdere scenario's.

Meerjarenramingen in de kerk?

"Wij leven van de wind," zo typeerde Alain Verheij de kerk (kerkbeheer #2 2023, p.41). Maar toch stellen we in die kerk ook begrotingen op. En maken we ook meerjarenramingen, bij het verkrijgen van solvabiliteit een verplicht onderdeel. Hoe verhoudt zich dat tot ons gelovig bezig zijn en vertrouwen dat de Heer zijn kerk bewaart? Een meerjarenraming maak je niet om de toekomst ermee vast te leggen (wie kan dat?), maar wel om keuzes die je nu of straks te maken hebt ook financieel inzichtelijk te maken. De Geest zelf laat zich moeilijk begroten, maar wat wij menselijkerwijs wel kunnen, is onze gaven en talenten inzetten om zo goed mogelijk de Geest bij uiteindelijke keuzes de ruimte te geven.

De stelling

Kerkrentmeesters zouden zich niet bezig moeten houden met beleggingsfondsen

"Bij het beheren van ander-mans geld mag je geen risico nemen."

"Beleggen kan een verantwoorde wijze zijn om het vermogen van de kerk te laten werken én renderen."

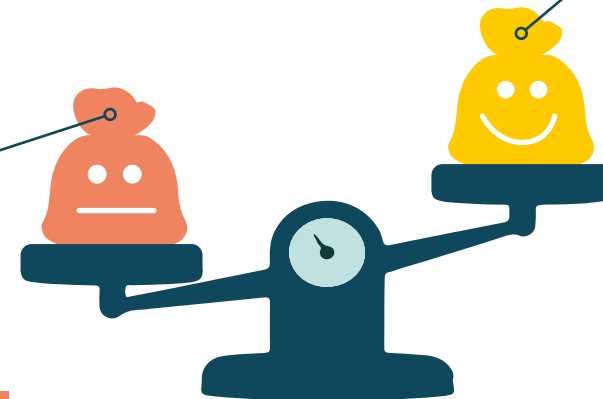

"Colleges moeten verstandig beheren. Fondsen kunnen daar juist goed in passen, in plaats van aandelen."

"Vermogen is meestal gedurende een langere periode opgebouwd met gelden toebehorend aan de kerkleden, die vertrouwen op de kerkrentmeesters."

59%

41%

"Bij ruime aanwezigheid van liquide middelen kun je hier wel mee bezig zijn."

"In beleggingsfondsen zijn veel verschillende mogelijkheden. Je kunt door bepaalde keuzes geld beschikbaar maken voor maatschappelijke doelen. Dan laat je het geld ook renderen aan anderen."

"Laat dit aan de bank over."

Dat voorkomt een voortdurende discussie over koerswaarden en het aanpassen van de portefeuille."

VKB over beleggen

Tegenwoordig vraagt de AFM om informatie over het beleggingsprospectus te geven: "Loop geen onnodig risico. Lees het Essentiële-informatiedocument. Hierin staat dat het risico van dit product zeer klein is." Rond beleggen gaat het om risico's en je goed laten informeren. Dat geldt al voor je eigen geld, laat staan als je vermogen van anderen aan het werk zet. Hoewel de huidige richtlijnen van de GCB strak overkomen, kent zij een belangrijke pijler: Heb je er als college onvoldoende verstand van of zicht op, begin er dan niet aan! Ten tijde van de negatieve rentes op spaarrekeningen kon deze waarschuwing niet vaak genoeg gegeven worden: beleggen? Bezint eer gij begint!

Toch is de VKB niet tegen vormen van beleggen, ook niet met kerkelijk geld. Vermogen dat niet nodig is voor de continuïteit van de gemeente wordt door geldontwaarding op de bank op den duur minder waard. En dit vermogen kan door gerichte inzet niet alleen constant blijven, maar ook impact maken. Door gericht te beleggen in (groene) fondsen kun je als kerk of diaconie bepaalde activiteiten juist stimuleren (zoals investeren in verduurzaming). Zodoende kun je werken aan een mooi rendement voor de eigen begroting en tegelijk je geld inzetten op de toekomst van de wereld. Beleg je liever niet, kijk dan wat wel een goede besteding van extra vermogen kan zijn. En tenslotte: laten we als kerk ook vooral kijken hoe we het vermogen dat we soms van generaties eerder in handen hebben gekregen werkbaar krijgen voor het kerkenwerk van de toekomst. Als kerkrentmeester is niet je doel om straks een vermogende kerk na te laten, maar een vitale kerkgemeenschap. Daarop kun je met of zonder belegging nu al impact maken.

Wat vind jij?

Praat ook mee over de stelling in de app van de VKB.

De stelling voor de volgende editie van Kerkbeheer is:

"Goed kerkrentmeesterschap is het streven naar maximale bezetting van je gebouw(en)."

Heb je de VKB App nog niet gedownload? Scan de QR-code, installeer de app en meld je aan.

VKB partners

Offex Kerkinrichting

Offex is al jaren dé specialist in de inrichting van kerkgebouwen. Rond de eeuwwisseling werden de eerste kerkstoelen verkocht, inmiddels is Offex uitgegroeid tot een gevestigde naam binnen de kerken. Offex bestaat al geruime tijd uit dezelfde drie personen: Wim Robbertsen, Els den Boesterd en Daniëlle den Ottelander. Een klein team, dat goed op elkaar is ingespeeld en vlot kan schakelen. Onze persoonlijke benadering wordt door relaties regelmatig als een groot pluspunt genoemd.

Inmiddels hebben we honderden kerken mogen helpen bij de (her)inrichting van hun gebouw. De aard van de diverse projecten loopt uiteen, van restauratie of verbouwing tot nieuwbouw. Vooral de vraag naar een multifunctionele kerkzaal is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Onze tip is goed binnen uw gemeente te bespreken wat u onder multifunctioneel verstaat. Voor de één is dat kleiner kunnen vieren, de ander stelt zich voor dat de kerkzaal doordeweeks verhuurbaar wordt gemaakt. Ook is het verstandig vooraf te onderzoeken welk budget u beschikbaar heeft. Een goede adviseur zal niet proberen u al het geld uit de zak te kloppen, maar juist een passend advies te geven.

Vrijwel altijd zien we dat deze inrichtingstrajecten vanuit de kerk worden begeleid door vrijwilligers, die beperkt ervaring op dit gebied hebben. Het is dan lastig te bepalen waar je op moet letten bij de keuze voor stoelen, tafels of ander kerkmeubilair. Onze adviseurs voeren altijd een uitgebreid kennismakingsgesprek, waarbij we vooral luisteren naar de huidige en de gewenste situatie. Zo kunnen we dan de randvoorwaarden voor uw kerk opstellen en samen bepalen welke meubels daarbij passen.

Weten wat er bij uw kerk past? We gaan graag vrijblijvend met u in gesprek voor een advies op maat. Voor meer informatie: www.kerkstoelen.nl.

Van Rijn Brandbeveiliging

Al meer dan 15 jaar biedt Van Rijnbrandbeveiliging uitstekende brandbeveiliging voor bedrijven, instellingen en organisaties. Door het zelf leveren en het onderhouden van veiligheidsmiddelen, waaronder brandblussers en dergelijke, kan Van Rijnbrandbeveiliging voor 100% garant staan voor een goede brandbeveiliging. Met gedreven instructeurs met een grote passie voor hun vak bieden wij ook verschillende veiligheids cursussen aan. Maar ook het adviseren op het gebied van veiligheid is een kernactiviteit van Van Rijnbrandbeveiliging.

Ons hoofdkantoor is gevestigd in Tholen, maar wij hebben verschillende servicepunten door heel Nederland. Onze medewerkers wonen verspreidt door het hele land. Er is dus altijd een gedreven Van Rijnbrandbeveiliging medewerker dicht bij u in de buurt.

Op dit moment hebben wij meerdere kerken in ons klantenbestand. Wij verzorgen daar de brandbeveiliging in de vorm

van blusmiddelen en maken ontruimingsplannen en ontruimingsplattegronden. Wij denken graag mee in (complexe) veiligheidsstukken en begeleiden ontruimingsoefeningen.

Kerken zijn vaak oude historische gebouwen waar brandveiligheid zeer belangrijk is. Brandbeveiliging in deze gebouwen is niet standaard en daardoor zal er vaak maatwerk toegepast moeten worden. Dit is precies wat wij doen en wat wij goed kunnen. Door onze jarenlange ervaringen in andere kerken kunnen wij dus iedereen voorzien van de juiste adviezen en brandveiligheidsmiddelen. Voor meer informatie: www.vanrijnbrandbeveiliging.nl.

Lakerveld Ingenieurs & Architecten

Voor velen is het kerkgebouw de plek waar in overdrachtelijke zin de eerste geloofsstappen in de traditie van het voorgelicht werden gezet. Hiermee wordt ook geleerd het kerkgebouw te ontdekken. De culturele waarden maar ook de zichtbare verstandelijke liturgie. Vormgeving, inrichting en zelfs bouwkundige details krijgen emotionele of zelfs geloofsinhoudelijke waarde. Wie de vorm verandert (of afschaft), verandert ook iets aan de 'beleving' van het kerkgebouw, of aan de herinnering daaraan.

Wij werken met hart en ziel aan het toekomstbestendig maken van kerkgebouwen. Onze ontwerpen en plannen doen recht aan het karakter en de ziel van een kerkgebouw. Wat ons typeert is dat we werken vanuit een langetermijnvisie. Onze plannen en begrotingen zijn onderbouwd en realistisch.

Restauratie

Onze liefde voor restauratie, renovatie en restauratief onderhoud is onmiskenbaar. We zijn betrokken bij projecten zoals de Grote Kerk van Dordrecht, het Broederen Zusterplein van de Evangelische Broedergemeente in Zeist en de parochies van de Oud Katholieke kerk Nederland. Onze hoge kwaliteit is geborgd vanuit onze URL-2001 en 1001 certificeringen.

Herbestemming

We zien steeds vaker dat bestaande kerkgebouwen een andere functie krijgen. Een kerkgebouw wordt een bibliotheek, een landgoed krijgt een kantoorfunctie. Vanuit onze intrinsieke waarden gaan we hierover graag het gesprek aan met kerkbesturen en andere kerkelijke organisaties.

Verduurzaming

Steeds vaker klinkt de wens om het kerkgebouw en overige kerkelijke gebouwen te verduurzamen. Het energieverbruik beperken, het binnenklimaat optimaliseren of gebruik van duurzame materialen, zijn verzoeken die wij meenemen in onze plannen en ontwerpen. Voor meer informatie: www.lakerveld-noordeloos.nl.

VDKL Interieurarchitectuur

Interieurarchitect Daphne van der Knijff van VDKL interieurarchitectuur ontwerpt eigentijdse kerkinterieurs met respect voor traditie en ruimte voor iedereen. Haar projecten variëren van een kleine stilte ruimte in een verzorgingstehuis, tot het complete interieurontwerp van een nieuwbouwkerk inclusief liturgisch meubilair en een nieuw orgelfront. En alles daar tussenin.

Daarnaast schreef ze het boek 'Vol vertrouwen de kerk verbouwen'. Dit werkboek geeft handvatten voor kerkrentmeesters en bouwcommissieleden voor praktische zaken op het gebied van budget, planning, vergunningen, etcetera. Verder is er aandacht voor 'het waarom' van de verbouwing. Wat is de aanleiding en wat is het doel? En hoe betrek je de gemeente op een positieve manier bij het hele proces?

Een tip die Daphne graag in dit magazine Kerkbeheer wil delen lijkt misschien een open deur: denk na over budget voorafgaand aan een verbouwing. Haar ervaring is dat men in de planfase wel nadenkt over de wensen en eisen aan een nieuw interieur, maar niet altijd over het budget. Soms omdat men geen idee heeft van kosten, of omdat men vertrouwen heeft dat het wel goed komt met geld als er eenmaal een ontwerp is.

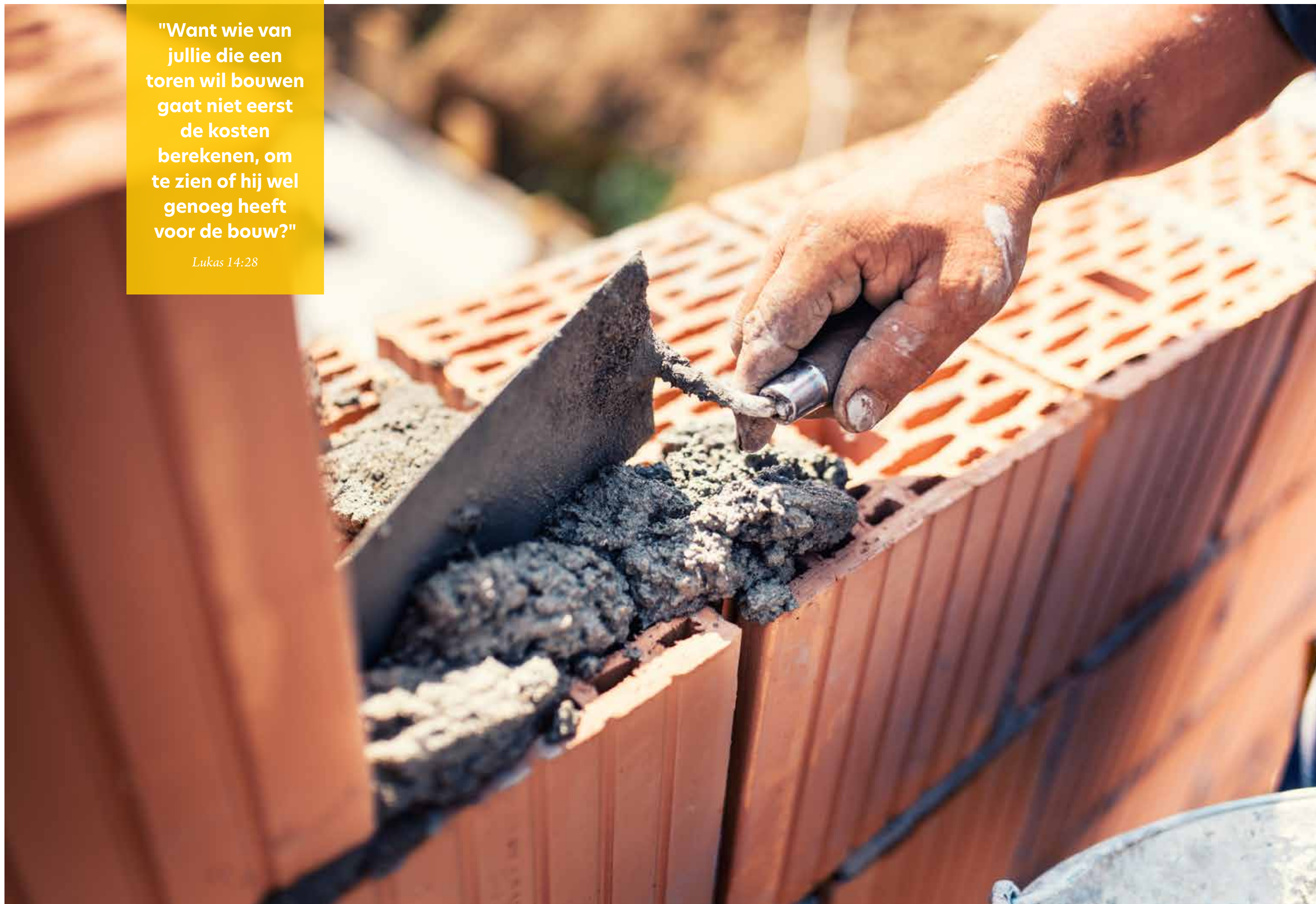
Hieraan kleven risico's. Als er toch minder geld beschikbaar blijkt, dan moet er bezuinigd worden op het ontwerp. Dat zorgt voor teleurstelling. De verwachtingen kunnen niet worden waargemaakt en er zijn onnodig ontwerpkosten gemaakt voor onderdelen die vervallen. Maar als er vooraf goed over budget wordt nagedacht, dan kan er een zo optimaal mogelijk ontwerp worden gemaakt, passend bij het beschikbare budget.

Interieur vragen? Daphne spreekt graag met u af voor een vrijblijvende kennismaking. Op www.vdkl.nl vindt u referentieprojecten en alle contactinformatie.

"Want wie van
jullie die een
toren wil bouwen
gaat niet eerst
de kosten
berekenen, om
te zien of hij wel
genoeg heeft
voor de bouw?"

Lukas 14:28

Gerard en Bertus

Beleggen, moet je daar als kerk nu wel of niet aan beginnen? Op deze vraag zijn veel voors en tegens te noemen, zie ook de stelling van deze maand. We laten hier twee kerkrentmeesters aan het woord. Zo wordt het onderwerp van twee kanten belicht.

TEKST: WILNANDA HUKOM
BEELD: GERARD KOEKKOEK EN BERTUS TE GROTENHUIS

Gerard Koekkoek (kerkrentmeester in de Protestantse Gemeente Zaandam): "Ik denk dat het een goede zaak is als colleges van kerkrentmeesters beleggen. In mijn ogen maakt niet beleggen lui en minder maatschappelijk betrokken. Als je alleen een spaarrekening hebt, leg je daarmee de discussie buiten de deur, je laat het aan de bank over. Als kerk heb je dan geen zicht op wat er met je geld gebeurt en waar het in belegd wordt. Want de bank belegt dat geld natuurlijk wel. Daarnaast leveren spaarrekeningen op dit moment ook geen of slechts weinig rendement."

"Het gaat dan wel om selectief beleggen, en dat kan bijvoorbeeld ook het verstrekken van leningen zijn. Het past een kerk goed om te zoeken naar groepen die met investeringen sociaal-maatschappelijke doelen nastreven. Dat kan in de zorg zijn, in het milieu, in het onderzoek, dat wat in jullie ogen belangrijk is. Op die manier kun je als kerk met je vermogen iets goeds doen voor de maatschappij en help je anderen met geld waar je zelf niet direct een doel voor hebt. Je

behaalt maatschappelijk rendement en tegelijk kun je er ook inkomsten mee genereren of de inflatie bijhouden. Dat kan door middel van bureaus als Waardevoorjegeld of Oneplanetcrowd. Dit zijn financieringsprojectbemiddelaars, die met een uitgewerkt voorstel komen en leningen, obligaties en soms ook aandelen beschikbaar stellen om op in te schrijven. Afhankelijk van de kennis die in het college beschikbaar is, kun je ook zelf zoeken naar maatschappelijke initiatieven. Ik weet niet of het een goed idee is om als kerk echt zelf de aandelenbeurs op te gaan, dat is wel echt een andere tak van sport waar ook meer risico's aan zitten."

"Uiteraard is het wel belangrijk om vooraf de 'spelregels' die je wilt volgen bij het beschikbaar stellen van gelden binnen de kerk te bespreken en vast te leggen in een beleggingsstatuut. Bespreek met elkaar welke doelen je nastreeft en ook met welk geld er belegd gaat worden. Je moet goed bedenken hoe je aan het geld gekomen bent en welk deel je wanneer nodig hebt. Natuurlijk moet je niet je gehele vermogen in beleggingen steken."

"Niet beleggen maakt lui."

Gerard Koekkoek

"Het is zaak de kennis ook in huis te houden."

Bertus te Grotenhuis

Bertus te Grotenhuis (kerkrentmeester in de Protestantse Gemeente Dinxperlo): "Het is niet zo dat ik tegen beleggen ben, integendeel zou ik zelfs willen zeggen, maar beleggen als kerk kan wel alleen onder speciale voorwaarden. In de meeste gevallen zal het dan uiteindelijk geen goed idee zijn."

"Wel of niet gaan beleggen is op dit moment een heel actuele vraag die op veel plaatsen speelt. Dat geeft in mijn ogen de eerste moeilijkheid aan. Veel mensen denken op de korte termijn. Door de lage rente brengen spaarrekeningen niets of weinig op, instappen in beleggingen kan dan het rendement vergroten. De drempel is ook niet erg hoog, de benodigde statuten zijn op de website van de PKN zo te downloaden. Even invullen, en het zou al in orde zijn. Hierdoor wordt dat korte-termijn-denken gerechtvaardigd. Nu de rentes weer stijgen, zullen velen weer van het beleggen terugkomen, maar als je het over zo'n korte periode bekijkt kan het rendement ook erg tegenvallen. Het jaar 2022 was bijvoorbeeld een jaar met hele slechte beleggingsresultaten."

"Omdat beleggen iets voor de lange termijn is, is het voor het college van kerkrentmeesters dus niet alleen zaak om de nodige kennis in huis te hebben, maar ook om dit in huis te behouden. Dat laatste wordt nog wel eens vergeten. Een college bestaat natuurlijk uit steeds wisselende personen. Als dan degene met kennis van beleggingen het college verlaat, heb je een probleem. Een college heeft toch al kennis nodig op heel veel vlakken, de vraag is of je je energie dan moet steken in beleggen."

"Wil je toch gaan beleggen, dan doe je er als kerk goed aan om een beleggingscommissie van enkele personen te vormen en deze commissie een tienjarig mandaat te verlenen. Laat de commissie na die tien jaar de resultaten presenteren. Die tijdspanne heb je echt nodig om ook daadwerkelijk rendement te behalen. Als je beleggingen op te korte termijn bekijkt, loop je het risico dat emoties een grote rol gaan spelen, waardoor er te snel 'gehakt' wordt in de beleggingen. Dat vereist dus echt kennis en ervaring in de aandelenmarkt."

Kom binnen! kijk rond in de kerk van Zegveld

Net boven Woerden op de grens van de provincies Utrecht en Zuid-Holland ligt het dorp Zegveld. Het dorp telt 2300 inwoners en heeft één kerkgebouw: de Hervormde kerk, eigendom van de Hervormde Gemeente te Zegveld. De gemeente heeft circa 700 leden en doopleden. Het kerkgebouw is in januari 2020 in gebruik genomen na een ingrijpende restauratie/renovatie.

TEKST & BEELD NICO DE JONG

In het kerkgebouw word ik ontvangen door Bernard van Dam, al ruim 10 jaar ouderling-kerkrentmeester in de hervormde gemeente. Hij geeft aan dat het kerkgebouw hoognodig aan restauratie toe was. Aan de binnenzijde en buitenzijde hadden de muren last van zoutaantasting. Verder was het noodzakelijk om het binnenklimaat aan te pakken en het gebouw te verduurzamen. Het interieur (bankenopstelling) was aan herziening toe en ook het orgel had onderhoud nodig.

Historie

Het kerkgebouw dateert uit 1862 en verving toen een gebouw dat in 1859 dusdanig vervallen was, dat destijds de Zegveldse predikant zijn gastpredikant uit Woerden afraaide om een gastbeurt in de kerk te vervullen. Hiervan is nog een briefwisseling bewaard gebleven. In het begin van de 20^e eeuw werden regelmatig wijzigingen in het interieur doorgevoerd. Bijzonder detail was dat de binnenmuren werden betegeld met een overschot van tegels die gebruikt werden voor de Maastunnel in Rotterdam. Op 6 april 1982 werd de kerk getroffen door een brand als gevolg van loodgieterswerk, waarbij de toren, het kerkdak, het orgel en een deel van het interieur beschadigd werden. In de vorige eeuw werden nog twee glas in lood ramen met Bijbelse afbeeldingen door welgestelde families geschenken.

Start

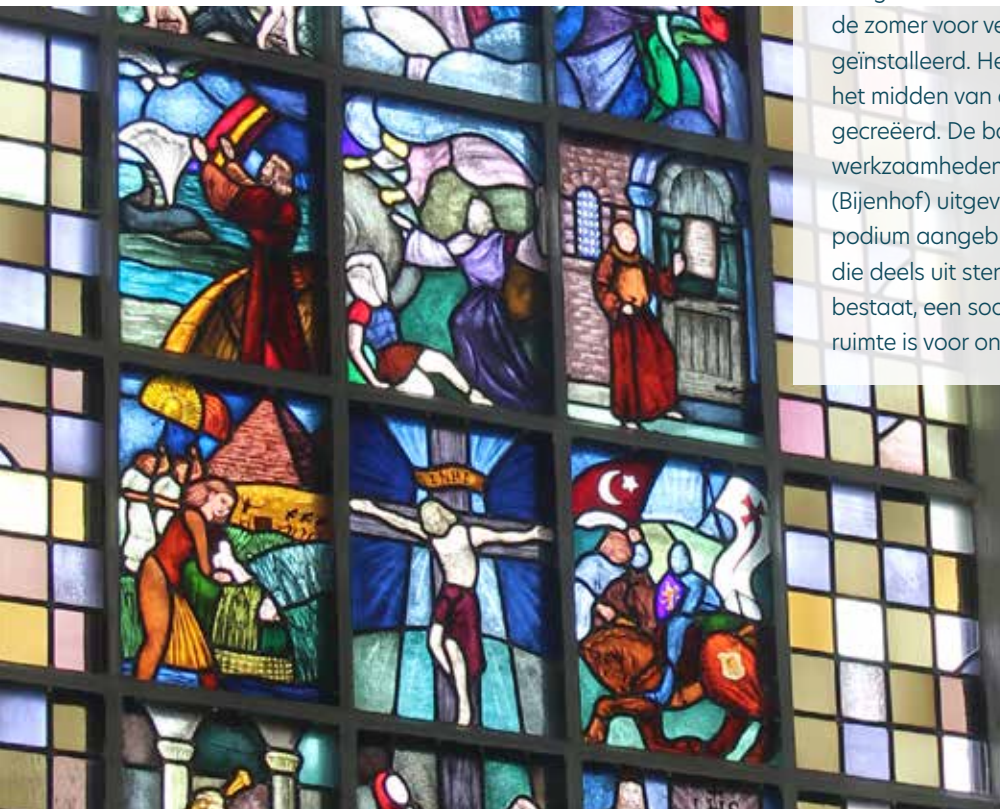
In 2016 werd gestart met de planvorming, waarbij werd uitgegaan van een begroting van €287.000. Al snel bleek er meer gedaan te moeten worden, doordat de heipalen van de kerk waren aangetast. Er werden financiële acties op

touw gezet, zoals periodieke geefacties voor een periode van 5 jaar, waaraan gemeenteleden konden meedoen. Specifieke onderdelen van het interieur konden worden gesponsord. De kerk is gemeentelijk monument en de gemeente Woerden heeft zo'n €30.000 bijgedragen. Verder werd zo'n €150.000 uit algemene fondsen voor het project binnengehaald. Hierbij is hulp ingeroepen van 2Select Fondsenwerving. Bijzonder is dat de werkzaamheden in eigen beheer zijn uitgevoerd, waarbij Bernard zelf de projectleiding op zich nam. Hierbij kon met behulp van het bouwteam en het grote aantal vrijwilligers een enorme besparing in de kosten worden gerealiseerd.

"Het project heeft de verbondenheid enorm gestimuleerd."

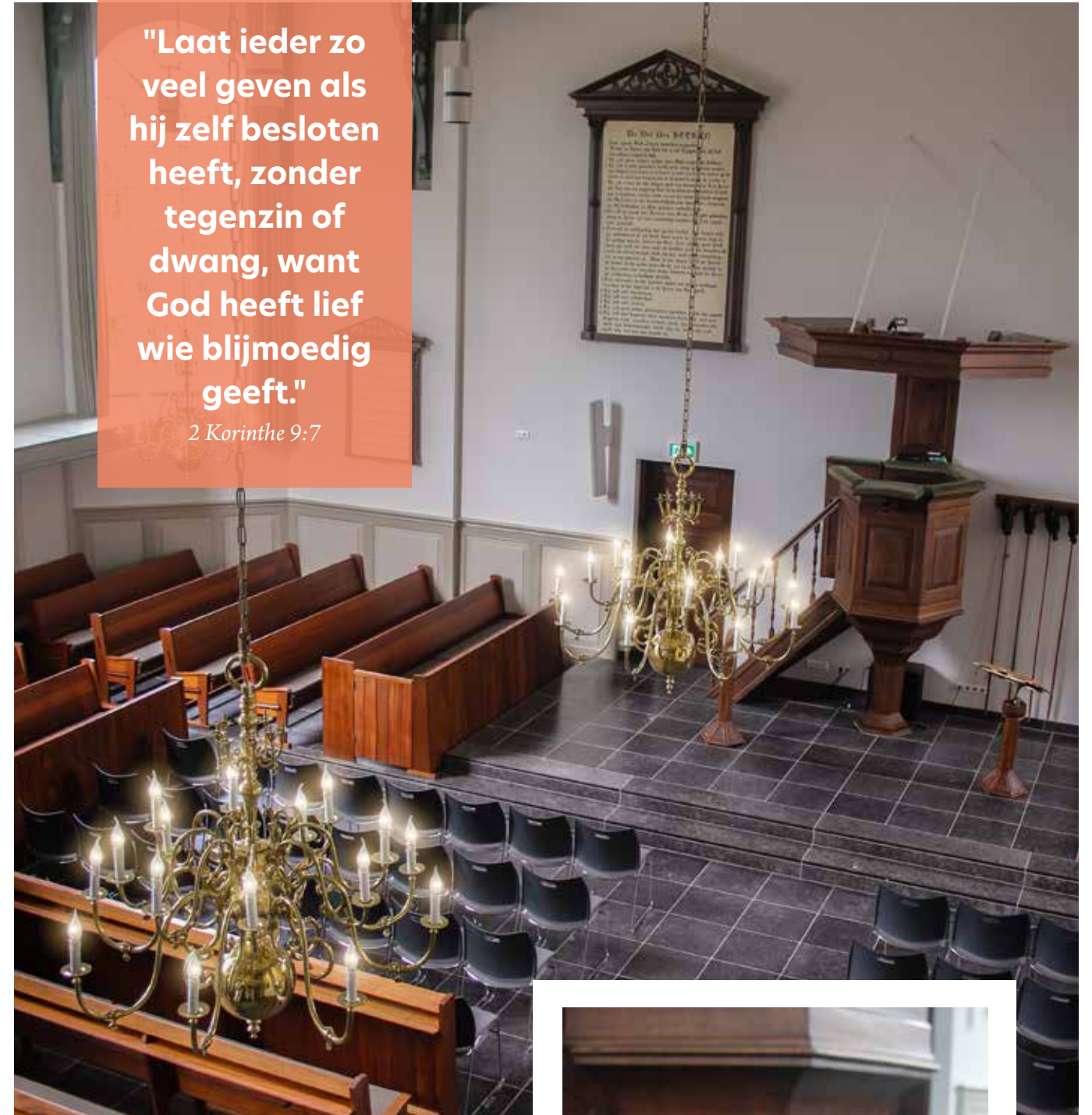
Resultaat

De werkzaamheden startten in 2019. Het kerkgebouw werd compleet gestript. Het voegwerk aan de buitenzijde werd aangepakt. De wanden werden van nieuw stucwerk voorzien. De vloer werd opnieuw onderheid en van een nieuwe fundering voorzien. Er vond een archeologisch onderzoek plaats, waarbij door de vondst van begraafplaatsen in de kerk het plan deels aangepast moest worden. In de cementen vloer kregen oude grafzerken ook weer een plek. Er is vloerverwarming en koeling aangebracht. Onder de ramen werd achter de voorzetwanden een nieuw luchtinblaassysteem aangebracht dat in de winter warme lucht kan blazen en in de zomer voor verkoeling zorgt. Ook zijn er warmtepompen geïnstalleerd. Het bankenplan werd herzien, waardoor er in het midden van de kerkzaal een bredere loopruimte werd gecreëerd. De banken zijn overigens hergebruikt en de werkzaamheden werden door de oorspronkelijke leverancier (Bijenhof) uitgevoerd. Voor de kansel werd in de vloer een podium aangebracht. Onder het orgel werd met een wand, die deels uit stenen en deels uit componenten van glas bestaat, een soort hal in de kerkruimte gecreëerd waar nu ruimte is voor onder andere ontmoeting, een tafel en een kap-

"Laat ieder zo veel geven als hij zelf besloten heeft, zonder tegenzin of dwang, want God heeft lief wie blijmoedig geeft."

2 Korinthe 9:7

stok. Verder werd nog een nieuwe toiletruimte geïnstalleerd. Tenslotte kan nog worden genoemd de aanschaf van een nieuwe camera- en geluidsinstallatie en de vervanging van de bestaande verlichting door ledverlichting.

Terugkijkend kan worden gesproken over een zeer succesvol project waaraan door veel betrokken gemeenteleden is meegewerkt en waarmee de verbondenheid enorm is gestimuleerd. Omdat de zoutaantasting van de muren door genomen maatregelen is gestopt, zijn verdere voegwerkzaamheden niet meer nodig. Uiteindelijk heeft het project bij oplevering €730.000 gekost en resteerde er nog €100.000 voor het onderhoudsfonds. Een voorbeeld voor andere kerken die nog moeten worden gerestaureerd, gerenoveerd en/of verduurzaamd.

Pilot Toekomstgericht Kerkbeheer: een update

Al enkele jaren wordt er binnen de VKB gesproken over de pilot Toekomstgericht Kerkbeheer (Pilot TGKB, hiervoor ook wel 'PAKBIT' genoemd). Door eerst de coronapandemie en daarna personele wisselingen duurde het even voordat de operationele fase van het project kon starten.

TEKST BART DE JONG EN JOOST SCHELLING BEELD ADOBE STOCK

Begin november 2022 kwamen wij in dienst van de VKB (als de nieuwe medewerker Toekomstgericht Kerkbeheer en de nieuwe directeur) en hebben zo de pilot, die onder Jos Aarnoudse en Bert van Rijssen al goed was voorbereid, met frisse energie opgepakt.

Na onze start hebben we de vitaliteitsscan (een set indicatoren die een college van kerkrentmeesters helpt zicht te krijgen op de huidige en toekomstige stand van zaken met betrekking tot financieel beheer) aangepast en zijn we afspraken met deelnemende pilotgemeenten gaan inplannen. Inmiddels hebben we zes gemeenten gesproken en zijn we met enkele gemeenten nog van plan vervolgstappen te zetten. Niettemin delen we hier alvast onze belangrijkste uitkomsten.

In gesprek over de indicatoren

Het idee dat indicatoren een behulpzaam middel zijn (hoe kun je weten waar je staat als je niet weet waar het naartoe gaat?) om beleid te maken was de leidraad in deze pilot. Door in gesprek te gaan met colleges van kerkrentmeesters (en soms met een afvaardiging van de kerkenraad) hebben we gepeild of deze indicatoren inderdaad behulpzaam zijn bij het maken van toekomstgericht beheer en beleid.

Over welke indicatoren hebben we het dan zoal:

- Hoeveel geld geef je uit aan pastoraat en erediensten opzichte van de totale uitgaven?
- Hoeveel geef je uit aan het onderhoud van de gebouwen?
- Hoeveel gaat op aan energiekosten?
- Hoeveel brengt de Actie Kerkbalans of de vrijwillige bijdrage op en hoe gaat deze opbrengst zich de komende jaren ontwikkelen op basis van de demografische gegevens van de kerkelijke gemeente?

Naast het voeren van een gesprek over indicatoren werd ook een gesprek gevoerd over de zorgen en toekomstwensen, die er leven in de gemeente. Dit hebben we gedaan door gemeenten te vragen over welke van de vier VKB-terreinen (geld, gebouwen, mensen en organisatie) ze zich het meeste zorgen maakten en wat naar de toekomst toe een hoopvol perspectief is (zie de praatplaat op pagina 37).

Op basis van deze gesprekken hebben we de volgende conclusies getrokken, waarbij de voor nu meest relevante hier worden weergegeven:

- Een vitaliteitsscan voer je idealiter uit in kwartaal 2 (oplevering jaarrekening) en kwartaal 3 (start begroting). Zo werk je met de meest actuele gegevens.
- Sommige indicatoren zijn handig om jaarlijks kort met elkaar te bespreken. Anderen kunnen ook 1 keer per 3 of 5 jaar worden gebruikt.
- Naast indicatoren moet er om goed toekomstgericht beheer en beleid te bespreken ook andersoortige kennis worden aangereikt (over predikantentekort, ontwikkelingen op het gebied van herbestemming/bijbestemming van gebouwen, nieuwe/andere vormen van geldwerving, goede voorbeelden van investeringen in missionair gemeente zijn en van sociaal ondernemende kerken, etcetera).
- Er is ook behoefte aan meer contact in de eigen regio (niet noodzakelijkerwijs alleen de VKB-Afdeling) om met elkaar uit te wisselen en te kijken waar en hoe er slim kan worden samengewerkt.
- De huidige Excel-scan is nog foutgevoelig en tijdrovend. Deze moet verder geautomatiseerd worden.
- Beeldbellen met een gemeente leidde eveneens tot een goed gesprek over toekomstgericht kerkbeheer. Dit kan mogelijkheden bieden om toekomstgericht kerkbeheer op te schalen of aan meerdere colleges tegelijk aan te bieden.
- Voor gemeenten is geefgedrag per leeftijdsc cohort en doorberekening naar de toekomst relevant en ook soms verrassend (niet alleen 70+ bleek per pastorale eenheid veel te geven, soms juist ook 40-50 jaar, maar dat valt in het totaal minder op omdat deze groep vaak getalsmatig ondervetegenwoordigd is).

Het gaat ook om een gesprek dat beheer en beleid op de juiste wijze verbindt.

Wat deze conclusies duidelijk hebben gemaakt is dat we in het vervolg op lichtere wijze onderzoeken hoe we met indicatoren en ander materiaal colleges van kerkrentmeesters kunnen ondersteunen bij toekomstgericht kerkbeheer, waarbij het wat ons betreft ook steeds gaat om een gesprek dat beheer en beleid op de juiste wijze verbindt. Dus naast een indicator die aangeeft hoeveel geld er wordt uitgegeven aan pastoraat en erediensten ten opzichte van de totale uitgaven, wordt er ook aandacht besteed aan andere vormen van kerk zijn (missionair, jeugdwerk). Vrijwel alle deelnemende pilotgemeenten hebben hierover in hun beleidsplan wel acties genoemd staan, maar hoeveel tijd en geld hieraan wordt besteed,

komt in de huidige indicatoren nog niet aan bod en is vaak ook moeilijk uit FRIS te halen. We zien veel wensen qua beleid, maar zien deze niet altijd terug in de betaalde inzet hierop.

Naast het ontwikkelen van een handzame indicatorenset en ondersteuningsmateriaal, willen we op de middellange termijn, mogelijk in samenwerking met de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland, een aparte tool of dashboard ontwikkelen. In het najaar van 2023 willen we onderzoeken hoe dit eruit zou kunnen komen te zien.

Hoe nu verder met de pilot?

In het najaar gaan we met nieuwe gemeenten enkele concepten uitproberen. De 5 concepten die we willen testen zijn zelfmanagement, digitale begeleiding, de vitale visitatie, het regiomodel en het verenigingsmodel. Wilt u weten wat deze modellen inhouden en/of mocht u zich geroepen voelen deelgenoot te worden van deze pilot dan houden we ons van harte aanbevolen. Mail dan uw interesse hiervoor naar b.dejong@kerkrentmeester.nl.

Tot slot

Wat het meeste blijft van deze pilot, zijn de waardevolle gesprekken en mooie avonden. We hebben enorm genoten van de maan die de duisternis verlichtte boven de historische kerkgebouwen die we bezochten, van het warme welkom (en het gebak) dat ons ten deel viel, van de gepassioneerde, vrijwillige inzet, die we tegenkwamen in alle delen van het land. Het is rijkdom waarvan we hopen dat we die als vereniging en kerk zullen koesteren. En waar we zelf ook graag de komende maanden weer onze TGKB-stenen aan bijdragen!

Maak kennis met Appostel

Al uw kerkzaken in één app

Meer weten?

Scan deze QR-code voor de **video!** Ontdek binnen één minuut de mogelijkheden van Appostel

Product van

Available on the App Store

ANDROID APP ON Google Play

Doneren, collecteren, informeren en meer!

Alleen beschikbaar voor PKN-gemeenten

appostel

Vraag van de maand

Waarom een meerjaren-onderhoudsplan?

Als gebouweigenaar heb je als kerkrentmeesters te maken met regelmatig terugkerend onderhoud. Zeker als je een wat oudere kerk in eigendom hebt kan het uitvoeren van periodiek onderhoud er soms aardig inhakken. Wat te denken van een kerkdak waarvan de leien aan vervanging toe zijn, of het voegwerk dat urgent moet worden aangepakt?

TEKST NICO DE JONG BEELD ISTOCK

Het is daarom goed om van tevoren te weten welke werkzaamheden op langere termijn zijn te verwachten, zodat je daarop tijdig kunt inspelen en deze ook daadwerkelijk kunt uitvoeren. Voor monumentale gebouwen met een beschermde status kan voor het onderhoudswerk veelal een beroep gedaan worden op subsidie van de overheid via de SIM-regeling (Subsidieregeling instandhouding monumenten). Hiervoor moet een aanvraag worden ingediend bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Een aanvraag moet voldoen aan de in de regeling gestelde eisen aan sober doelmatig onderhoud. Naast onderdelen van het gebouw kan ook het orgel hierin worden meegenomen. De aanvraag wordt gedaan voor periode van 6 jaar. Als basis voor de aanvraag dient een meerjaren onderhoudsplan (MJOP).

Ook voor kerken die geen monumentale status hebben is het zeer verstandig om een meerjarenonderhoudsplan op te stellen of te laten opstellen door een deskundige partij.

In de kennisbank op onze website is een aantal modellen te vinden die kunnen worden gebruikt om een meerjaren onderhoudsplan op te stellen (zie: www.kerkrentmeester.nl/onderhoudsplannen/).

Kerkbeheerders die hiervoor zelf geen kans zien kunnen een beroep doen op de deskundigheid van een van onze VKB partners, die gespecialiseerd zijn in het maken van onderhoudsplannen voor kerkelijke gebouwen. Dergelijke partners weten ook voor de specifieke onderdelen van het gebouw welke bedragen er op korte en langere tijd moeten worden gereserveerd. Desgewenst kan daarvoor een inspectie plaatsvinden om duidelijkheid te krijgen over de onderhoudsbehoefte.

Nieuw als kerkrentmeester?

Bestel het gratis welkomstpakket

Scan de QR-code om te bestellen of kijk op www.kerkrentmeester.nl/welkom

Silas Groep

Partner van kerken

Onze stichtingen bieden een brede waaier aan dienstverlening aan christelijke kerken op het gebied van financiën en vastgoed. Daarnaast geven wij advies bij kerkgeboungerelateerde vragen. Wij bieden maatwerk, zonder winstoogmerk en met veel kennis en ervaring over de specifieke context waarin kerken werkzaam zijn. Wij staan naast de kerken, omdat we vanuit onze christelijke inspiratie werken. **Wat kunnen wij voor u betekenen?**

KKA
Administraties & Advies

KKG
Rentmeesters & Makelaars

KKG Adviseurs
Rentmeesters & Makelaars

www.SilasGroep.nl

033 - 467 10 12 033 - 467 10 10

Wat kost een kerkelijke administratie?

Een vraag die nog wel eens gesteld wordt maar zeker niet eenvoudig te beantwoorden is. Houd vooral in gedachten dat het voeren van een kerkelijke administratie te allen tijde maatwerk is.

Het is afgestemd op de situatie (is er een begraafplaats, verenigingsgebouw?) en de wensen van de kerkelijke gemeente (veel zelf met vrijwilligers doen of uitbesteden?). Tevens kan een splitsing worden gemaakt tussen de financiële administratie en de ledenadministratie.

Een kerkelijke administratie bestaat uit de volgende onderdelen, met daarbij de mogelijke kosten per maand:

1. Boekhoudprogramma

Er zijn vele soorten boekhoudprogramma's. De kosten daarvan lopen vanzelfsprekend uiteen. We noemen als voorbeeld hier Twinfield, waar je per gebruiker €47,19 per maand betaalt.

Wil je daarbij de mogelijkheid voor het digitaal inlezen van facturen, dan zou je kunnen kiezen voor Basecone. De kosten hiervoor bedragen €42,- bij 100 transacties.

2. Salarisadministratie

Voor uitbetaling aan personeel en/of traktementen kan bijvoorbeeld gebruikgemaakt worden van het Loonloket. Hiervoor betaal je per maand € 97,- bij 10 medewerkers.

Uitbesteden

Je kunt als gemeente ervoor kiezen om de administratie (grotendeels) uit te besteden. Een aantal richtbedragen qua kosten:

- Kleine gemeente* < €1000,-
- Middelgrote gemeente tussen €1.000 en €2.500
- Grote gemeente > € 3.000

* De verdeling in gemeentegrootte is niet gebaseerd op het aantal leden maar op de omvang van de administratieve werkzaamheden.

3. Rapportageprogramma begroting, jaarrekening en meerjarenraming

Voor het maken van de begroting, jaarrekening en meerjarenramingen kan gratis gebruik gemaakt worden van FRIS, een programma dat door de Protestantse Kerk beschikbaar wordt gesteld en waarmee de begroting en jaarrekening moeten worden ingediend bij het CCBB.

4. Bijdragen- en ledenadministratieprogramma

Veel kerken werken hiervoor met LRP. Dit is gratis tot 5 gebruikers, daarboven kost LRP per jaar € 15,- per gebruiker extra, ongeacht de gebruikte toepassingen.

Een andere mogelijkheid is Scipio Online van Hagru. Dit pakket kost compleet, inclusief automatische incasso en communicatie met LRP, €62,- per maand.

5. Ondersteunende software voor tekst- en gegevensverwerking

Het gebruik van ondersteunende software hoeft geen grote kostenpost te zijn. Het basisaccount van Microsoft Office 365 is bijvoorbeeld gratis te gebruiken, maar ook grotere pakketten zijn voor non-profit-instellingen (ook kerken) tegen een sterk gereduceerd tarief van €5,10 per maand te gebruiken.

Hulp bij de keuze voor een boekhoudprogramma?

In gesprek over Toekomstgericht kerkbeheer

Bij toekomstgericht kerkbeheer is het helpend om een aantal indicatoren voor je gemeente te bekijken. Maar waar begin je dat gesprek? Misschien heb je al indicatoren en/of kengetallen verzameld en geven deze al een bepaalde richting of trend aan. Misschien sta je er nog blanco in. Deze praatplaat biedt voorbeelden om je samen met het college en/of de kerkenraad over te buigen.

Geld

- > Hoeveel PE's van het totale aantal dragen bij aan de Actie Kerkbalans?
- > Wat dragen de verschillende leeftijdscohorten eraan bij?
- > Wat betekent deze verdeling voor onze geldwerving en communicatie?

Gebouwen

- > Welke kosten vinden we voor ons gebouw acceptabel?
- > Hoeveel willen we maximaal uitgeven aan energie?
- > Wat zegt de indicator over energieverbruik van onze gemeente hierover (energieverbruik/totale uitgaven)?
- > Geeft deze indicator aanleiding tot het nemen van (verduurzamings) maatregelen?

Participatie

- > Hoeveel mensen bezochten een eredienst in de periode oktober/november?
- > Hoeveel mensen keken online?
- > Hoeveel procent is dit van ons volledige ledenaantal?
- > Wat betekent dit voor de toekomst van onze geloofs-gemeenschap?

Start hier het gesprek

Welke van deze situaties zou je het meest alarmerend vinden voor je gemeente in 2030?

- A We kunnen geen predikant meer beroepen
- B We verliezen ons gebouw/vierplek
- C Ons levend geld is met de helft afgenomen
- D We voeren geen diaconale activiteiten meer uit vanwege een gebrek aan vrijwilligers

Ga vanuit hier de toekomst in

Stel jezelf daarbij de vraag wat de kleinste stap is die je nu kunt zetten om dit doel te bereiken.

Welke van deze situaties vind je het meest hoopgevend voor je gemeente in 2030?

- A We hebben meerdere medewerkers in dienst die zich inzetten voor de gehele samenleving
- B Ons gebouw is een huiskamer die gebruikt wordt door alle inwoners
- C We ontvangen donaties van alle inwoners
- D We zijn gegroeid in ledenaantal en betrokken vrijwilligers

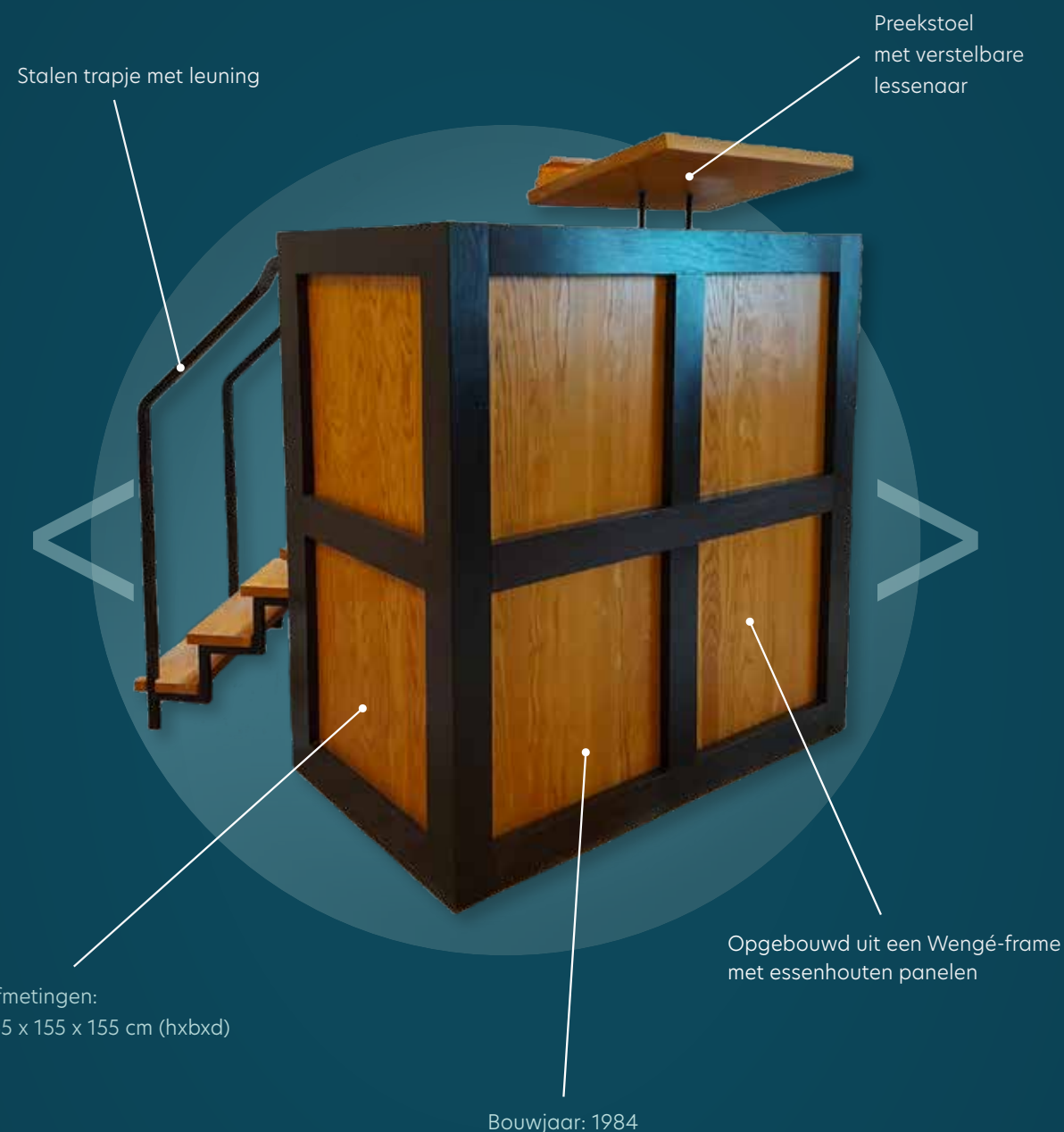
Vraag je dan af:

- > Blijkt uit je huidige beleidsplan dat dit ook een speerpunt voor je gemeente is?
- > Op welke verhouding verdelen jullie nu de middelen?
- > Past deze inzet bij de gestelde doelen of aan wat de meeste zorgen baart?

Ervaringen delen?

Deel je verhaal in de VKB App of mail naar info@kerkrentmeester.nl

Kerkmarkt.nl

Op Kerkmarkt.nl kunnen kerkelijke gemeenten hun kerkelijke goederen ter verkoop of ter overname aanbieden. Dat kunnen bijvoorbeeld de stoelen zijn die niet meer worden gebruikt of liturgisch meubi-

lair dat bij een kerksluiting vrijkomt. Op deze wijze kunnen kerkelijke goederen weer worden hergebruikt. Deze dienstverlening is voor kerkelijke gemeenten gratis, uitgezonderd de rubriek 'orgelbank'.

Alain Verheij

Financieel beheer met Jezus: een nachtmerrie

BEELD JAN VERBURG

Het is on aardig om dit hier te zeggen, maar de eerste kerkrentmeester ooit was Judas. Deze discipel beheerde de kas terwijl Jezus bezig was met zijn werk op aarde. Dat zal geen makkelijke taak zijn geweest, want Jezus stelde zich notoir onverschillig op ten opzichte van geld. Denk aan die ene keer dat de inventaris bestond uit vijf broden en twee vissen, en Jezus zijn leerlingen de opdracht gaf om die uit te delen aan duizenden hongerige mensen. Zo'n opdracht is de nachtmerrie van elke kerkrentmeester, want we moeten toch goed op de kleintjes letten? Als we zo doorgaan, kunnen we de beweging binnenkort opdoeken!

Jezus geloofde niet in schaarste, terwijl dat wel degelijk de basisproblematiek is van alle economisch denken. Dat bracht hem al gauw in conflict met zijn eigen kasbeheerder. Toen een vrouw peperdure olie over zijn hoofd uitgoot, vond Judas dat bijvoorbeeld onverantwoordelijk. Van dat geld had de vroegchristelijke beweging zoveel betere dingen kunnen doen. Jezus lijkt het echter niet te deren. Voor hem is er hier en nu altijd genoeg voor iedereen, zolang de mensen maar bereid zijn om met elkaar te delen. Een weldenkende kerkrentmeester slaat daar steil van achterover.

Toch moet niet alleen de rentmeester, maar juist ook het gemiddelde kerklid schrikken van Jezus' visie op geld en

Alain Verheij is theoloog, schrijver en spreker. Zijn werk bestaat uit het vertellen van Bijbelverhalen, overal waar hij dat mag doen. In de kerk, voor een zaaltje, op Zoom, in de krant, op Twitter, op radio en tv, in podcasts, op festivals, in zijn boeken en nu dus ook in deze column in Kerkbeheer. Meer over Alain: www.alainverheij.nl.

kerk. Toen een rijke jongen hem kwam vragen wat hij moest doen om deel te krijgen aan het eeuwige, zei Jezus simpelweg dat hij al zijn geld ter beschikking moest stellen aan Gods koninkrijk. Zo keek Jezus kennelijk naar de financiën van zijn uitdijende geloofsgemeenschap: wie dat kan, draagt zoveel mogelijk bij – en wat er wordt bijgedragen, dat wordt zo snel en goed mogelijk weer doorgegeven. Financieel beheer met Jezus, dat kent eigenlijk maar één motto: geld moet rollen. Durven we dat aan in de kerk?

Verenigingsnieuws

Nieuwe medewerkers op het VKB-bureau

Het afgelopen seizoen stond in het teken van diverse personele wijzigingen op het bureau in Dordrecht. Jos Arnaudse, Bert van Rijssen en Adam van Bergeijk vertrokken, Bart de Jong en Joost Schelling traden per 1 november 2022 aan. De vacature van Adam bleef het langst vacant, maar gelukkig

kunnen we deze nu ook invullen in de persoon van Bert Oomen als ervaren adviseur. Tevens zal Jannie Zwep na ruim 20 jaar vaste dienst per 1 oktober met pensioen gaan. Voor Jannie hebben we in Miranda Kanters-Tigelaar een nieuwe office manager gevonden. Bert en Miranda stellen zich kort aan jullie voor.

Bert Oomen:

"Mijn naam is Bert Oomen, geboren en getogen in de Bommerlerwaard, een paar jaar gewoond in Dordrecht en nu woonachtig in Giessenburg. Ik ben 61 jaar oud, getrouwd met Marian, samen hebben we 6 kinderen en 5 kleinkinderen. Naast mijn werk ben ik een echte familieman. Ik lees veel, heb een brede interesse en we genieten samen van van fiets- en wandelvakanties. Eigenlijk verveel ik me nooit. Sinds 1980 werk ik al bij de Rabobank, op diverse plekken en rollen binnen de bank. De komende tijd zal ik – naast mijn werk voor de VKB voor drie dagen in de week – er nog twee dagen werkzaam blijven."

"In mijn periode als kerkrentmeester was ik verantwoordelijk voor het financieel management, het verzorgen van de salarisadministratie en kregen we destijds te maken met een restauratie en uitbreiding van het kerkgebouw. Ik zie ernaar uit om mijn brede (financiële) kennis en kunde ten dienste van de kerk en de collega's van kerkrentmeesters te kunnen inzetten. Zo hoop ik u van dienst te kunnen zijn en velen van u te mogen ontmoeten."

Miranda Kanters-Tigelaar:

"Mijn naam is Miranda Kanters-Tigelaar, 49 jaar en ik ben geboren en getogen in Dordrecht. Ik ben getrouwd en heb twee zonen en een dochter. Wij zijn lid van de gemeente Jozua. Als een rode draad door mijn leven loopt het administratieve en ondersteunende werk. Ik geniet van contacten met mensen en ik ben ook graag bezig. Plannen, organiseren en prioriteiten stellen, daarin kom ik goed uit de verf, kortom de rol van office manager past mij goed. Sinds 2008 was ik werkzaam bij Aafje thuiszorg, de laatste 6 jaar als klantenservice medewerker."

"Vanaf 15 augustus ga ik dus dichtbij huis, bij de VKB aan de slag. De kans is groot dat wanneer u contact opneemt met het bureau voor een vraag, onderscheiding of administratieve wijziging, u mij dan per e-mail of telefoon zult treffen. Ik hoop u dan zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn. Ik zie uit naar onze contacten."

In memoriam

Leen Moerland

Op Tweede Pinksterdag overleed in de leeftijd van 77 jaar de heer Leendert Marcelis Moerland uit Tholen. Nadat hij eerder dit jaar een hersenbloeding had gehad, werd enkele weken geleden een agressieve tumor in zijn hoofd vastgesteld met de trieste mededeling dat hij niet lang meer te leven had. Op 29 mei kwam aan zijn aardse leven een einde.

Leen Moerland was jarenlang visser op een kotter. Toen de kotter ruim 35 jaar geleden omsloeg heeft hij als door een wonder het er levend vanaf gebracht. Een feit dat hij altijd met zich meedroeg. Naast het dagelijks werk vervulde hij veel bestuursfuncties op het terrein van kerkrentmeesterlijk beheer, zowel plaatselijk, regionaal als landelijk.

In Tholen was hij bijna 30 jaar ouderling-kerkrentmeester en voorzitter van het college. Tot zijn overlijden was hij voorzitter van de Afdeling Delta en lid van de Ledenraad van de VKB. Van 2012 tot 2019 was Leen lid van het Hoofdbestuur van de VKB. Ook diende hij vele jaren de klas-sis Zierikzee van de Protestantse Kerk.

Leen Moerland was een kundig en gedreven bestuurder die zich met zijn gaven inzette voor de gemeenschap en voor de Hervormde Gemeente Tholen. Onder zijn leiding realiseerde men het kerkelijk centrum de Wingerd en werden voorbereidingen getroffen voor de restauratie van het kerkgebouw in 2000. Leen Moerland was ook dé vertegenwoordiger van de Zeeuwse kerkrentmeesters en kwam op voor hun belangen.

Voorafgaande aan de teraardebestelling was de rouwdienst, in de Grote of Onze Lieve Vrouwekerk, 'Leen zijn kerk', waar hij zo heel veel voor heeft betekend. Na de zeer druk bezochte dienst is hij begraven op de algemene begraafplaats in Tholen.

Dat Leen Moerland mag rusten in vrede.

28 AUGUSTUS

- Webinar Introductiecursus kerkrentmeester

4 SEPTEMBER

- Webinar Maak kennis met de VKB

12 SEPTEMBER

- Webinar Investeringskosten toekomstbestendige kerk bepalen

26 SEPTEMBER

- Webinar Bancair risicobewustzijn

Aanmelden voor deze en andere webinars kan via: www.kerkrentmeester.nl/vkb-academy/.

12 EN 26 OKTOBER

- Basiscursus kerkrentmeester (ontwikkeld in samenwerking met de Dienstenorganisatie, aanmelden via: protestantsekerk.nl/training/kerkrentmeesters)

VERWACHT

Op dit moment worden nog diverse webinars voor het najaar ingepland. Kijk voor het geactualiseerde aanbod op: www.kerkrentmeester.nl/agenda/.

Op de planning staan in ieder geval webinars met de volgende thema's:

- Aan de slag met toekomstgericht kerkbeheer
- Webinars over Actie Kerkbalans en geldwerving
- Toezicht in de kerk: waarom en hoe?
- Kerkcollectie digitaal (in samenwerking met Catharijne Convent)
- Werk in de kerk - risico's en verzekeringen (in samenwerking met Mercer Marsh)
- Regelgeving bij beheer van kerkelijke begraafplaatsen

Een **nieuwe** bestemming met **respect** voor het verleden

Mutare Vastgoed is gespecialiseerd in de herbestemming van maatschappelijk vastgoed, waaronder kerken.

Speelt u als kerkenraad met de gedachte om een kerkgebouw af te stoten? We bespreken graag de mogelijkheden van deze ontwikkellocatie.

MUTARE VASTGOED

Spijksedijk 20L
4207 GN Gorinchem
0183 - 640 034

Postbus 82
7050 AB Varsseveld

info@mutarevastgoed.nl
www.mutarevastgoed.nl

Blijk van waardering

Onderscheidingen

Als blijk van waardering voor hun jarenlange inzet kregen de volgende personen in de afgelopen periode een VKB of PKN onderscheiding uitgereikt.

VKB Onderscheidingen

Adriaan Marinissen
Aagtekerke-Domburg
40 jaar koster

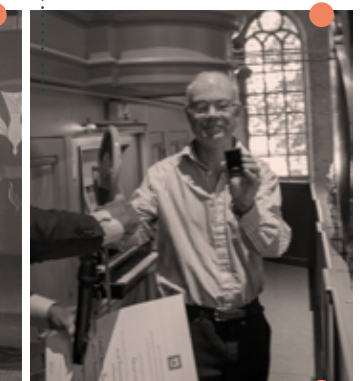
Arend Booi
Genemuiden
50 jaar organist

Bouke van der Ploeg
Loppersum, 50 jaar organist
en 11 jaar boekhouder

Leendert Johan Theodor Koornneef Maasland
ruim 45 jaar organist

Adriana Klaasje Slooter-Batenburg Westmaas
ruim 40 jaar collectant
verjaardagsfonds

Roelof Egbert van Lang
Oost Groningen
41 jaar diverse functies

Albert Jan Oosterhoff
Stiens, 44 jaar penning-
meester/administrateur

Albertus Arend Gramsbergen Uithuizen
65 jaar organist

● Goud met briljant

● Goud

● Zilver

● Brons

● Erepenning

Aldert Sake van Hoornaar
Werkendam
43 jaar organist

Gerrit Kleinjan
Den Ham
40 jaar koster

Tobias Mercurius de Jong
Gastel en Kruisland
50 jaar diverse functies

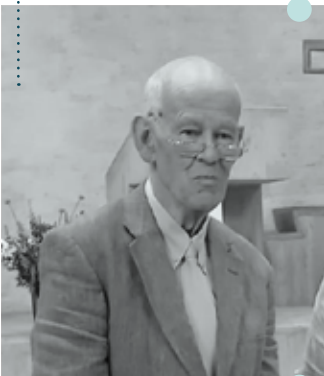
Peter Mans
Ooltgensplaat
40 jaar organist

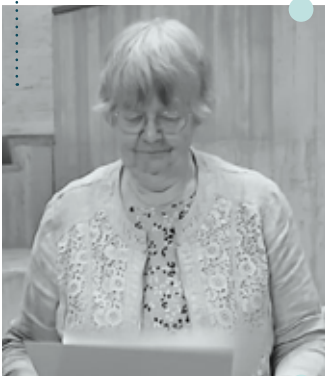
Trijtje van der Heide
Sumar
40 jaar organist

Jaap de Groot
Amsterdam, circa 20 jaar
kerkrentmeester en koster

**Lineke de Groot-
Vreugdenhil** Amsterdam,
circa 20 jaar koster

Jannette Kervel-Dijk
Bennekom, ruim 27 jaar
assistent en beheerder
De Brink

**Christina Sperling-Vroe-
gindewij** Goedereede
25 jaar beheerder vereni-
gingsgebouw 'De Ark'

Sijmen Adriaan de Leeuw
Hoogblokland
25 jaar organist

**Willemina Cornelia Capel-
Traas** Kattendijke, 20 jaar
ouderling-kerkrentmeester
en koster

**Josephus Petrus Maria
van den Bosch**
Rivierenland-Oost
22 jaar beheerder

Goud met briljant

Goud

Zilver

Brons

Erepenning

Robert Cornelis de Heus
Rivierenland-Oost
20 jaar kerkrentmeester

**Nicolaas Bertus Marinus
Olie** Waalwijk
20 jaar organist

Benjamin de Rooij
Waalwijk
20 jaar organist

Johannis Gerrit de Zwart
Waalwijk
20 jaar organist

Stefanus Luitjes
Woudenberg
25 jaar organist

**Willem Margaretha
Leonard Starmans**
Bennekom
circa 12,5 jaar koster

Matthias Johannes Branger
Harmelen
12,5 jaar koster

Gerard Tijmen de Vries
Rivierenland-Oost
13 jaar beheerder

Niet op de foto, ook onderscheiden:

- Elizabeth Visser-Land-zaad, Sommelsdijk, Brons: ruim 15 jaar medewerkster kerkelijk bureau
- Geertje Saakje Nol-les-Jonker, Oudehorne en Nieuwehorne, Erepenning: 50 jaar organist

**Alida Johanna van
Kalmthout-Born** Waalwijk
12,5 jaar pianiste/organiste

Jan Postmus
Langezwaag, Luxwoude,
Jonkerslân
50 jaar organist

**Henk Veerbeek en
Harmanna Steenbergen**
Marknesse
20 jaar diverse functies

PKN Onderscheidingen

Nynke Stuursma-de Bruin
Engwierum
circa 45 jaar organiste

Helena van der Lee-de Bruin
Krommenie, 50 jaar
administratie Kerknieuws

Marijtje Adriana Rietveld-Laros
Bergeijk, 25 jaar
administrateur diaconie

Niet op de foto, ook onderscheiden:

- Anne Elisabeth Veenhoven-de Leur, Axel, Zilver: circa 30 jaar diverse functies
- Johannes Marcus Veenhoven, Axel, Zilver: circa 30 jaar diverse functies

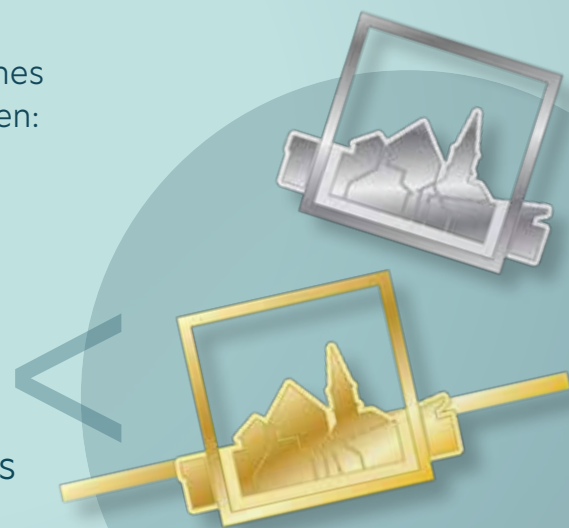
● Goud met briljant ● Goud ● Zilver ● Brons ● Erepenning

Verdient iemand in jouw gemeente een onderscheiding?

Van zowel de VKB-insignes als de PKN-insignes zijn diverse uitvoeringen beschikbaar, te weten: brons, zilver, goud en goud met briljant. Daarnaast is in beide varianten ook een erepenning in standaard verkrijgbaar.

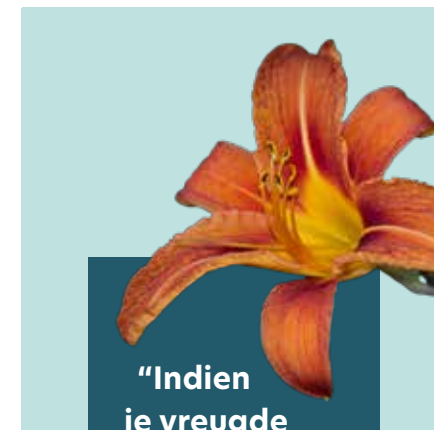

Je vraagt ze aan via:
www.kerkrentmeester.nl/onderscheidingen-en-insignes

Volgende keer in Kerkbeheer ...

... nemen we het beheer van kerkgebouwen onder de loep. Zowel organisatorisch rondom zaken als veiligheid als het meervoudig gebruik van het (kerk)gebouw. Ook interviewen we Gaetan Mbwete van SKIN Nederland. Hij zet zich al jaren in voor meer en divers gebruik van kerkelijke ruimtes, zodat ook 1 miljoen migrantenchristenen onderdak voor hun vieringen vinden.

"Indien je vreugde wilt vermenigvuldigen, moet je haar delen."

Pythagoras

COLOFON

Kerkbeheer is het magazine van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN (VBK). U vindt hier veel informatie over relevante onderwerpen voor kerkrentmeesters en over kerkbeheer. Ook fungeert het blad als orgaan van de VKB, als vereniging van bijna alle kerkrentmeesters binnen de Protestantse Kerk.

Jaargang 23, nummer 4, juli/augustus 2023 | ISSN: 1568-8712 | Verschijnt 6x per jaar | Oplage: 4.700 ex.

Administratie en redactie

VKB Bureau | Vrieseweg 82,
3311 NX Dordrecht | Postadres:
Postbus 176, 3300 AD Dordrecht |
E-mail: info@kerkrentmeester.nl |
Telefoon: 078 - 639 36 66 |
www.kerkrentmeester.nl

Abonnementen

Abonnementsprijs voor betaalde abonnementen is €44,95 per jaar (excl. 9 procent btw). Abonnementen lopen van 1 april t/m 31 maart. Opzegging kan tot uiterlijk 4 weken vóór de aflooptdatum.

Ontwerp

Buro Dirigo, Haarlem

Druk

Verloop drukkerij, Alblasserdam

VKB

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB) is op 1 januari 2005 opgericht. De Vereniging is de voortzetting van de Vereniging van Kerkvoogdijen in de Nederlandse Hervormde Kerk (VVK) en het Landelijk Verband van Commissies van Beheer in de Gereformeerde Kerken in Nederland (LVCB). De VKB rust kerkrentmeesters toe, faciliteert onderling contact tussen kerkrentmeesters, ontzorgt christelijke kerkgemeenschappen bij beheertaken en fungeert als kennisinstituut.

Bestuur

Drs. F.H. Buddenberg, Zoetermeer (voorzitter), G. Koffeman, Oudewater (vice-voorzitter), mr. P. van den Boogaart (secretaris en 2e penningmeester), drs. H. van der Wal, Heino (2e secretaris), drs. H. van der Burg, Westerbroek (penningmeester), ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle (lid), ir. G.G. van Dijk, Rotterdam (lid), drs. A.J. Lorier RC (Alphen aan den Rijn), L. Kramer (Dronten)

Ereleden

D.G. Bijl, drs. G. van Soest, mr. P.A. de Lange en drs. C. de Raadt

Redactie

J.E. Schelling, hoofdredacteur, W.J. Hukom, eindredacteur, N.J.M. de Jong en N. Breukhoven

Communicatieraad

Mr. P. van den Boogaart (voorzitter), Y. Teitsma, H. van Vliet en J. Wondergem

© augustus 2023

Omslagfoto

Ds. Esmeralda Mandemaker (Beeld: Nienke van Denderen Fotografie)

Benefits that truly benefit

VKB Verzekeringen

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schades melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- Brandverzekering
- Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- Rechtsbijstandverzekering
- Werkgeversaansprakelijkheid
- Groepsreis/ongevallenverzekering
- Ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- Persoonlijke ongevallenverzekering
- Vervangingsverzekering predikanten
- Verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- Fraude- en geldswaardenverzekering

Uw contactpersonen

Dimfie van Sundert
06 155 89 596
info.vkb@mmc.com

Githa Bansi
06 114 47 518
info.vkb@mmc.com

